





LEDARE
Det våras för provokationen.
Men vad är egentligen mest
provocerande?



DEBATT
Mot Sherwoodskogen.
Ropa efter mecentar.

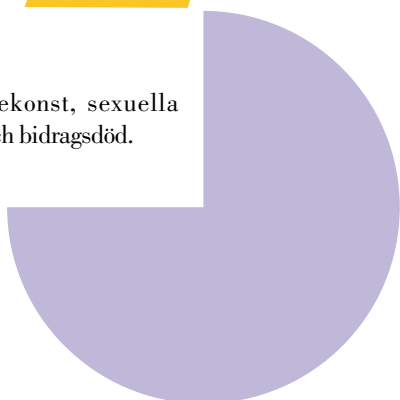


BREV
»Kulturministern bör avgå nu«



TESTA DIN KONSTINSTITUTION
Är Liljevalchs höger och Röda sten vänster?

NYHETER
Läs om sossekonst, sexuella
trakasserier och bidragsdöd.



KONSTENS 99 MÄKTIGASTE
Vem har makten över konsten i Sverige? Vi
har hela listan.

GALENSKAPAREN
Anna Odell talar ut om drevet,
hatet och hur hon skakade om
konstsverige.



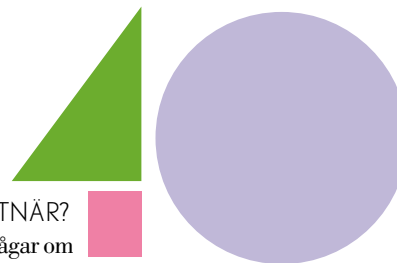
CANDYLAND
Den bästa konsten känns ända ner i
magen. Paul Steen smakar på en trend
i samtiden.

FARLIGA RECEPT
Sveriges hetaste råvaror. Tillaga dem
rätt och förändra världen.

APPLE MACBOOK
Jesper Nyren berättar
om sin nya dator.



VEM ÄR VÄRLDENS BÄSTA KONSTNÄR?
Har Idol ersatt gud? Maria Backman frågar om
man kan vara bäst på konst



MEDLEMSSIDOR KRO/KIF



MEDLEMSSIDOR BUS

Konstnären nummer ett, våren 2009

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE: ANDERS RYDELL

FORM: NILLESVENSSON

LAYOUT: KERSTIN HANSON

TEXTREDAKTÖR: ANNA ASPLUND

IDÉREDAKTION: JONAS NOBEL, PER WIRTÉN, KARIN WILLÉN,

HELENA MATTSON, KARIN JOHNSSON

OMSLAG: ANNA ODELL, OMSLAGSFOTO: FRANK ASCHBERG

MEDARBETARE I DETTA NUMMER: MARTIN AAGÅRD, FRANK

ASCHBERG, ANNA ASPLUND, MARIA BACKMAN, HENRIK

BROMANDER, BYGGSTUDIO, KLARA GRANBERG, OLIVIA

JECZMYK, LISA JONASSON, CAMILLA KRISHNASWAMY, RASMUS

MALM, LOTTEN PÅLSSON, BOHMAN & SJÖSTRAND, PAUL STEEN,

LISEN SUNDBERG, ERIK WÄHLSTRÖM

PRENUMERATION HELÅR: 250 KR

ANNONSER: ANDERS RYDELL, 070 7470 111

ANDERS@TIDNINGENKONSTNAREN.SE

ADRESS: ÅRSTAANGSVÄGEN 5 B, 117 43 STOCKHOLM

TELEFON 08-54 54 20 83, FAX 08-54 54 20 89

MEJL: RED@TIDNINGENKONSTNAREN.SE

TRYCK: TRYDELLS TRYCKERI AB

TS-KONTROLLERAD UPPLAGA 6 600 EX

TIDNINGEN KONSTNÄREN GES UT AV SVENSK KONSTNÄRSSERVICE.

KIF Sveriges Konsthantverkare
& Industriformgivare

Konstnärernas Riksorganisation

The Swedish Artists' National Organization



»MED STRIKTA ETISKA REGLER KOMMER INTE KONSTEN KUNNA ERBJUDA SAMHÄLLET NÅGOT.« LÄS HELA INTERVIUN MED ANNA ODELL PÅ SIDAN 24.

Det våras för provokationen

Det har varit en vår av stormar. Ingen tycktes se dem i prognoserna, men plötsligt slog de till med förödande kraft. Den första orkanen fann vind på Liljeholmsbron i januari och spred snabbt sina mörka moln över konstvärlden. Sedan blåste ännu en upp över Konstakademins gamla hus på Fredsgatan. Fler hopade sig över Rosenbad och började sedan dra våldsamt åt sydväst, mot Telefonplan och Konstfack. Men få tycktes känna medlidande.

Inte sedan Lars Vilks Muhammedteckningar har konstdebatten rasat så hårt. Men snålblåsten är rårare nu. Två unga konstnärer, Konstfackseleven Anna Odell och graffitikonstnären NUG, har väckt rop på censur, straff och indragna bidrag till konsten. Förmodligen har det med lågkonjunkturen att göra. När vårt samhälle gnager på benen blir vi känsligare. Självförverkligande byts mot solidaritet. Vi tål mindre. NUG:s och Anna Odells främsta »brott« består inte i vad de gjorde, utan mot vem. Att just nu rikta sin konst mot en hårt ansatt psykvård eller en trasig kollektivtrafik är den verkliga provokationen. Vår tid är i behov av offer. Bankchefer, vd:ar och börsmäklare är de som får krypa till offeraltaret nu.

Hade Anna Odell fejkat till sig en miljonbonus eller NUG vandaliserat Carnegie skulle de förmodligen ha kommit undan mer smärtfritt. Deras huvudbrott är att de är osolidariska.

Att konsten står utanför vårens stora offerblot ser jag snarare som ett friskhetstecken. Är inte de svaga institutionerna i störst behov av belysning? I svensk nutidshistoria är det ofta där de värsta övergreppen har skett, som tvångssteriliseringar.

I det här numrets stora intervju berättar Anna Odell om sin storm. Hon är övertygad om att snart kunna betvinga den. Att vinden ska vända tillbaka mot stan och Kungsholmen, och slå med kraft mot S:t Görans.

Ibland är dagens provokationer morgondagens viktigaste insikt. Om det är så denna gång återstår att se. Frågan är om tiden är mogen. Konstprovokationer blir framgångsrika för att de passar bra in i mediedramaturgin. Men är det konstnärernas fel? Konsten sväljs av tryckpressarna och mals ner till något lättuggat som alla kan förfäras över. Då har de nyanserade smakerna redan förbleknat. När det är dags att skriva den riktiga recensionen har många munnar plötsligt

blivit få och konsten lämnat löpets snabbmatsmeny för kultursidornas mer svårsmälta insikter.

Men frågan är om det verkligen är konsten som provocerar mest just nu? Är det inte mer provocerande med en kulturutredning som inte tycks vara intresserad av kultur? Mer indignerade med en kulturminister vars enda tvärsäkra kulturpolitiska åsikt är att bedöma vad som är konst? Mer upprörande att vi i Sverige lägger i snitt 38 kronor per år på konst? Att populistiska politiker vill stänga våra konstskolor? Att konst ska vara en närande gren under armen på Svenskt Näringsliv, och vår statsminister hellre ger bort en platt-tv än en tavla i present? Kanske går det senare under valfriheten, på tv kan man ju i alla fall byta till något trevligare när mörka moln närmar sig. Visst är det provocerande. Men några stormar lär det inte väcka. Kanske en liten värbris, om vi har tur.

ANDERS RYDELL
CHEFREDAKTOR

brev till konstnären

EN CLOWN ÄT BORGARNA

HOMMAGE TILL LEIF PANDURO

I rubriken avses konstnären i samtiden. Man kan naturligtvis vända på titeln och säga »en borgare åt clownen« eller i plural »borgarna åt clownerna« eller »clownerna åt borgarna«. Det är väl en praktisk tanke att ha en clown till utlevelse och förlustelse, likt en medeltida hovnarr att skratta åt, eller en pajas som skratrar åt både sina egna konstver och publiken?

Konstnären idag tvingas konkurrera med sina kollegor, då konsten inte är fri utan bunden av marknadsfundamentalismens

bojor. Vi får finna oss i att bli skiktade, spjåkade och splittrade. Som överklasskonstnärer, de som klarar sig utmärkt på att försörja sig genom sin konstnärliga verksamhet – eller som medel- och underklasskonstnärer, med dubbla jobb för att överleva. Konsten har blivit en plats för i huvudsak kapitalplacering. Då kan självklart bara några få komma ifråga, i enlighet med marknadens natur om att äta eller ätas.

Det passar ju så väl in i det marknadsliberala tänkandet. Här gäller att vara listig som en räv, hitta på något exceptionellt vidrigt eller upprörande för att bli känd, spela med medias egna verktyg – eller bli galleristgullegris i New York (helst). Man kan till exempel bajsas och

förgylla sin egen skit, vilket får somliga gallerister att darra upphetsat i sina korvliknande kapitalkonnässörsfingrar över att ha funnit ännu en produkt till samlingarna.

Och publiken står där tyst gapande utan att upptäcka att de nyss blivit skitna på. Clownen skratrar åt publiken och publiken skratrar åt konstnären. Jaha, då är det väl bra då? Alla nöjda?

Ja, men var är då diskussionen om konstens mening? Varför är det så tyst i leden? Var finns upproret? Varför är inte konsten något som tillhör oss alla idag? Kan vi dumpa denna förskräckliga marknad genom att börja kopiera de konstnärer som är marknadens favoriter, och börja tillverka till exempel

målningar som kommer att se ut som ett verk av den... och den... fast med påskriften »hommage till«... Men de kommer inte att kosta lika mycket som originalen. Är det en användbar idé?

ANN LÖWENSTEIN
Konstnär, Göteborg

*LEIF PANDURO, DANSK FÖRFATTARE OCH DRAMATIKER 1923-1977 SOM HARSKRIVIT ROMANER SOM EXEMPELVIS: EN CLOWN ÄT BORGARNA, SKITI TRADITIONERNA OCH DE OANSTÄNDIGA.

KULTURMINISTERN OCH KONSTFACK OFFRAR YTTRANDEFRIHETEN

Kulturministern går på mäsas på Konstakademien och får se en film som visar hur en graffiti-konstnär sprejar i en T-banevagn. Kulturministern anser att det inte är konst det hon ser, utan äverkan.

Konstnären som gjort filmen har tidigare gått på Konstfack. Skolan ifrågasätts. Rektorn kallas in för att förklara sig. Men galleristen som ställt ut verket ifrågasätts inte. Istället tjänar han pengar. Konstverket säljer bra efter kulturministerns inbrott. En annan gallerist, som snabbt köpt sig ett exemplar av filmen, förklarar att den placerat sig i konsthistorien. Men högskolan ska kontrolleras – är inte det bakvanda världen?

I den förra Kulturutredningen från 1970-talet fanns begreppet »armslängds avstånd«. Det innebar att kulturinstitutionerna skulle ha distans till bidragsgivaren staten. Just för att kulturen och konsten – yttrandefriheten – måste stå fria.

När utställningen »Poesi måste göras av alla! Förändra världen!« visades på 1970-talet på Moderna Museet, inklusive en solidaritetskväll för Svarta Pantrarna, kritiserades museets ledning av Riksdagens revisorer. De menade att museet ska syssla med konst och inte propaganda. En het diskussion om konstens förhållande till stadsmakten drog igång och dåvarande utbildningsministern Olof Palme slog fast att samhället inte ska ingripa med sin övermakt; det vore »den auktoritära intoleransens väg«. Detsamma hände när Riksställningar visade »Sköna

Stund«. Utbildningsministern försvarade Riksställningar, när det ifrågasattes vad som fick sägas med medel från staten. Yttrandefriheten stod högt i kurs då. Men 2009 är det en annan minister, och en annan Kulturutredning, som är i farten och konsten ska samhällsanpassas. Konstfack lyckades hitta ett kryphål vad gäller graffiti-konstnären. Skolan var inte ansvarig, meddelar man, eftersom filmen gjorts utan handledning. Däremot säger Konstfack att man tar på sig skulden för en annan elev, Anna Odell, projekt där hon gestaltar en psykotisk människa, eftersom hon haft handledning. Men sen gör skolan ändå inte det utan säger att hon orsakat »samhällets tvivel« inför skolan. Konstfack gör sin elev Anna Odell till syndabock istället för att förklara för kulturministern och andra konstpoliser vad yttrandefrihet är, och stå upp för skolans elev och hennes projekt. Följsamt säger Konstfacks rektor att nya regler ska införas så att något liknande inte ska kunna ske i framtiden. Tycker han verkligen att det var lösningen, eller har Kulturdepartementet hotat att dra in anslagen?

En kulturfientlig lavin är nu i rullning iscensatt av kulturministern, inte av Anna Odell. Lena Adelson Liljeroths inbrott släppte lös en flod av hatiska inlägg på internet mot konstnärer. Men vi måste väl ändå ha en kulturminister som försöker förstå vad samtidskonsten handlar om och som kan stå upp för yttrandefriheten. Kulturministern bör avgå nu.

Lotta Lagercrantz
Konstnär, Lidingö



Hans Wirgård
Insändare
Konstnär sedan 19-hundra kallt

Mot Sherwoodskogen



Konstnär är ett yrke likt andra yrken. Även om vi konstnärer inte längre ser oss själva som ensamma genier i en romantiserad kontext, lever den föreställningen kvar hos allmänheten. Och det fördröjer den nya konstnärsrollens framfart. Därför är vi i konstnärsgruppen ROPA kritiska till att sätta nya etiketter på konstnären. Till exempel »entreprenör«. Det är svårt att verka som konstnärsentreprenör när man tvingas skapa sin egen efterfrågan.

Vi som startat ROPA är alla utbildade på en konsthögskola där vi lärt oss att inte stänga in oss, hur viktigt det är att kunna bredda sitt konstnärskap och välkomna samarbeten. Allt för att kunna bemöta verkligheten och överleva som konstnärer. När vi började forma modellen för finansieringen av vårt arbete kring ROPA tog vi entusiastiskt kontakt med över hundra företag i Sverige, för att diskutera möjligheterna till samarbete mellan näringsliv och kultur. Därefter följde vi upp alla kontakter med telefonsamtal. Ett enda företag var positiva. Resten sa blankt nej, med undantag för några som svarade att de redan gav pengar till Bris. Hur går man då vidare?

Den svåra ekvationen att både vara ickekommersiell och ge konstnärer lön för deras arbete har inte gått att lösa genom statliga bidrag. Självklart har vi, precis som alla andra liknande verksamheter, sökt en uppsjö av bidrag. Men en nystartad förening kan få vänta flera år innan man släpps in i värmen. Att släppa målet att ge konstnärer betalt i väntan på regelrätta kulturbidrag var aldrig aktuellt. Vi valde istället att blåsa nytt liv i de forna sekternas givarstruktur, mecenaten, men i en modern tappning. Förr bistod en ensam givare en utvald konstnär ekonomiskt i utbyte mot status. Vi vill demokratisera relationerna; donationer ska bygga på frivillighet och fördelas jämt över medverkande konstnärer. Om det förr var rik adel och borgarkvinnor som stödde konsten, är den moderne mecenaten en gymnasielärare i Kalmar.

Samtidigt är idén ett inlägg i en pågående debatt om hur konsten egentligen ska finansieras, aktualiserad av såväl en marknadsorienterad kulturproposition som skattebetalarnas vrede över att resurser går till så kallad

»onyttig« konst. ROPA presenterar med mecenatsystemet en medelväg, och så här fungerar det:

»Den ständige mecenaten« överför en given summa varje månad. Det är redan flera personer som börjat donera mindre summor varje månad, men vi fick en chock när gymnasieläraren Lars Arvidson från Kalmar hörde av sig med en dröm att få vara mecenat. Inne i vår utställningslokal vid Telefonplan i Stockholm finns en brevlåda för spontana mecenater. Man kan välja att vara mecenat för en dag (för 20 kronor) eller för en vecka (för 100 kronor). Varje givare belönas med en knapp: »Jag är mecenat«.

Givetvis skulle en handfull mer benägna givare ge vår verksamhet den stadga som den behöver. Som mecenat är du inte bara med om att skapa bättre villkor för konsten. Du stödjer också konstnärer som riskerar att marginaliseras i ett samhälle där konstens utrymme är åtstramat och stundtals kanske alltför marknadsinriktat.

ROPA är ett ickekommersiellt projektrum för samtids-

konst som drivs av tre konstnärer och ett konstnärligt råd. Det kollektiva samarbetet skapar en ny mötesplats. ROPA vill ge konsten ett nytt ändamål och öka dess betydelse och status i samhället. Vi verkar dessutom för ett feministiskt synsätt på samtidskonsten. Det innebär bland annat att cirka 70 procent av våra utställare är kvinnor. Vi har även som ambition att driva och lyfta fram viktiga frågor som rör strukturell omfördelning av tillgången på plats, pengar och tid inom konstområdet. Utöver det vill vi bemöta alla konstnärer som visas på ROPA på det sätt som vi själva önskar bli bemöta. Som att få skälig ekonomisk ersättning i form av arvode, betald frakt, resekostnader och så vidare. Vi vill vända den maktbalans som säger att du som konstnär ska känna tacksamhet över att få utrymme.

MIKAELA KRESTESEN,
DANIELA AUERBACH
OCH LOVISA HENOCH



»Ingen konst utan konstnärer«

Prinsessbröllop, demenshem och fler konstnärer i klassrummen ska rädda konsten. Socialdemokraterna tror inte på den svältande konstnären. Mona Sahlin har hintat att kulturen ska bli ett slagträ i kampen för att återta makten i nästa val. KONSTNÄREN besöker en kulturpolitik i opposition.

STOCKHOLM Kulturen har under decennier varit en socialdemokratisk angelägenhet. Men sedan regeringsbytet har borgerligheten inlett sin revansch med en omfattande utvärdering av den statliga kulturpolitiken. Museikoordinatorutredningen, Yrkesdansarutredningen, Filmutredningen, Scenkonstspensionsutredningen och

såklart den stora Kulturutredningen, som skakat om det svenska kulturlivet. Kulturutredningen är mer en flyttplan än en byggnadsskiss för kulturen. En stor ommöblering väntar landets kulturinstitutioner om förslagen genomförs. Utredningen har både välkomnats och bespottats. En sak är dock klar. Kommersialismens verkningar på kulturen har spegelvänts, från negativa till positiva. Men vilka är alternativen? Oppositionen laddar för att möta regeringen på kulturområdet. I höstas gick Socialdemokraterna ut med ett rådslag där man inbjöd kulturlivet att vara med och forma kulturpolitiken. I skriften En kulturpolitik för framtiden skriver man att »vi vill föra in kulturpolitiken i en ny tid. Kulturen är ett fundament i samhällsbygget – precis som

påtaglig infrastruktur med vägar, broar och byggnader. « Under partiets kongress i höst ska förslagen utvärderas och bli grunden för en ny kulturpolitik.

Socialdemokraterna har anklagat Kulturutredningen för att sakna visioner, men har själva fått samma kritik. Jag träffar Margareta Israelsson, som leder arbetet med rådsrådet, på hennes kontor vid Riddarhustorget i Gamla Stan för att ta reda på vad röd kulturpolitik egentligen innebär.

Kan du beskriva er huvudsakliga invändning mot Kulturutredningen?

– Vi har pekat på en del saker som vi känner oss besvikna på. Saker som vi i inte har någonting emot i sig, men som vi tycker är lite trista. Det är ju väldigt mycket organisationsfrågor, och det kan vara bra. Men den här myndigheten, Konstverket som den ibland kallas. Jag tycker det är väldigt oklart vad som ska hända därinne. Vi socialdemokrater pratar väldigt mycket om hur ska vi stimulera kulturen i Sverige, hur ska vi utvecklas? Den frågan saknar vi.

Ni säger att Kulturutredningen saknar visioner. Vad är era stora visioner om kulturen?

– Vi vill att unga människor även i framtiden ska vilja arbeta med kultur. Alltså, det är ett stort steg att ta. Vi satsar mycket för att ta fram de främsta kirurgerna, astrofysikerna, juristerna och statsvetarna. Men vi vill ju också att några ska satsa på att bli konstnärer.

Kvalitetsbegreppet har lyfts ut ur Kulturutredningen. Hur ser ni på det?

– Ja, det ryms ju lite inom den kritik som vi har när det handlar om kommersialism. Ofta när vi säger att vi vill motverka kommersialism så tolkas det som att vi är emot att folk ska tjäna pengar. Och det har det aldrig handlat om. Jag tror ju inte att konsten blir bättre för att man lider. Jag önskar att van Gogh hade fått sälja någonting. Inom kulturområdet är ju inte det stora problemet att folk tjänar för mycket pengar. Problemet är de negativa verkningar som vi ser av kommersialismen. Om du tar bort kvalitetsmålen med konsten som en fri och obunden kraft blir det inte så mycket kvar ... Vi vill gärna ha en stoltare ambition för kulturen.

Ser ni problem med att till exempel ett bilmärke sponsrar en utställning på ett statligt museum?

– Jo, men, hur ska jag uttrycka det... det finns liksom två delar i det där tycker jag. Dels gränsländet, till att vi är inne i det här med det kommersiella, dels det kommersiellt negativa. Var drar vi gränsen?

Men var går den gränsen?

– Ja, jag vet inte om jag kan dra den gränsen eller säga exakt var den går. Jag tycker att finns andra saker som är mer väsentliga. Många konstnärer kommer till mig och säger om till exempel Moderna att »jag får aldrig en möjlighet att hänga där. Vem bestämmer det nya som kommer in där?« Det är också en viktig fråga att ställa till ett statligt museum.

Men om ni vill att kulturen ska vara en motkraft till det kommersiella så måste ni väl ändå veta var gränsen går mellan den skadliga och den nyttiga?

– Ja, absolut. Men vi är väldigt noga med att politiken inte ska in och tolka konsten. Därför kan man naturligtvis fundera på de mål för kulturen som finns idag, vem är det som gör det här bedömningarna? Vi tyckte det var bra när det fanns styrelser för museerna. Jag vet att Lars Nittve också tycker det. Det är bra att kunna få den kopplingen. Men det betyder ju inte heller att en styrelse ska vara inne och politiskt tolka konsten.

Så du hade inte reagerat som kulturministern på konstnären NUG:s verk?

– Nej, det skulle jag inte göra. Det finns väldigt tydliga ramar som inte politiken ska verka i. Det finns ju ingenting som säger att konst bara är det som ryms inom lagens ram. Och det är därför det blir så besvärligt om man går ut och sätter gränser på det sättet.

Ni säger »ingen konst utan konstnärer«. Hur vill ni mer konkret förbättra villkoren för konstnärer?

– Det jag tror är centralt är att idag löser vi inte situationen

genom att luta oss tillbaka och säga »bra, ta du din f-skattesedel och så hittar du på lite bra grejer så får du se om Saab har lust att sponsra dig, eller om de har fullt upp med något annat«. Vi vill ha en aktiv kulturpolitik och skapa efterfrågan på kultur.

Hur skapar man efterfrågan utan att bli kommersiell?

– Det kan vara att konstnärer deltar mer i skapandet av bostadsområden, i utformningen av en skola eller hur man verkar i ett äldreboende med dementa. Konstnärer har ofta ett sätt att analysera skeenden, att se saker som vi borde ta till vara på flera sätt. Vi vill gärna föra den typen av resonemang. Vi vill lära oss mer om och ta tillvara konstnärens kunnande. Idag kan man känna att mycket av det som arkitekterna gör i borde gå till konstnärer.

Så fler konstnärer ska få arbete i det offentliga? Kommer de att få en viktigare roll inom skola, vård och omsorg?

– Ja – alltså – vi vill föra ett resonemang om de här frågorna, hur vi stärker medverkan hos kulturellt yrkesverksamma. Hela vårt projekt som vi kallar Kulturbyggen handlar om att skapa en bro mellan skolan och den kulturella sfären runt omkring; till skådespelare, museipedagoger, konstnärer och musiker.

Hur försäkrar man sig då om att konsten inte blir bortprioriterad i det offentliga? Är ni inför införandet av ett procentmål när man bygger?

– Ja, det är en av de frågor som vi kommer ta upp. Det där är ju ett riktmärke som många talar om. Jag tror att det behövs en offentlig debatt, inte bara från statligt håll. Man behöver också fundera kommunalt och regionalt. Hur ska vi arbeta med det här? Men det är klart att det tänk som konstnärer ofta står för idag inte riktigt finns med i stadsplanering och så vidare.

Kan ett sätt att stimulera efterfrågan vara avdragsgilla inköp av konst?

– Det skapar ju ingen efterfrågan i sig. Då har du kravet på att det är någon annan som ska vilja ha konsten, och vem är det? Det finns en risk att vi flyttar den beslutande makten för vilken kultur man ska ha i Sverige från kultursfären till den näringspolitiska sfären. Jag menar att det finns andra möjligheter, som att använda konstnärer i skolan till exempel. Vi vill skapa en efterfrågan på fler platser i vårt samhälle. Nu blir det en massa beställningar till prinsessbröllopet. Det ger ju jobb. Och det är så politiken kan fungera, genom att säga »här lägger vi en efterfrågan«.

Kommer oppositionen att driva en gemensam kulturpolitik?

– Vi har ett väldigt bra samarbete. Vi träffas regelbundet och diskuterar kultur. Vi valde att reagera gemensamt när det gällde public service och Kulturutredningen. Vi har samma tankar skulle jag vilja säga. Det bådär väldigt gott för framtiden.

Hur viktig kommer kulturpolitiken vara som valfråga nästa år?

– Jag tror att den kommer att vara viktig. Politiken är ju till för att hjälpa till att forma ett bra samhälle och ett bra samhällsklimat. Och det får inget värde om vi inte har kultur där. Kultur som skildrar och driver på, som visar på möjligheter. Vi blir ju förslagna om vi inte har det med oss.

ANDERS RYDELL

KÄNDISAR LURADE AV KONSTBEDRAGARE

NEW YORK När den 59-åriga konsthandlaren Lawrence Salander nyligen greps i sitt hem i New York kunde ett 13 år långt bedrägeri nystas upp. 2003 listades Slanders eget galleri som ett av de bästa i världen av Robb Report. Men bakom ytan lurades kändisar, banker och i investmentbolag investmentbolag att investera 88 miljoner dollar i konstverk Salander inte ägde. Bland offren fanns före detta tennisproffset John McEnroe. Salander sålde även verk av sina klienter och behöll pengarna själv. Han är nu stämd av flera hundra klienter, står åtalad för närmare 100 punkter och riskerar ett fängelsestraff på 25 år.

NORDENS STÖRSTA TEXTILPRIS TILL SILJA PURANEN

BORÅS Konstnären Silja Puranen har tilldelats The Nordic Award in Textiles 2009. Priset delas ut av den lokala Stiftelsen Fokus Borås och är Nordens största textilpris, med en summa på 250 000 kronor. Syftet är att främja mottagarens »konstnärliga utveckling i form av utbildning eller forskning«. Tidigare har bland andra isländska Hrafnhildur Sigurdardóttir, danska Nina Hart och svenska Kazuyo Nomura fått priset. Finska Silja Puranen är mest känd för sina datorbehandlade fototryck på textilier från loppmarknader, ofta med sig henne själv som modell. Puranen får priset den 22 oktober på Kulturhuset i Borås. I samband med mottagningen invigs en separatutställning på Textilmuseet i staden.

KULTURRÅDET KRÄVER MER PENGAR

STOCKHOLM Statens Kulturråd delar varje år ut runt 1,8 miljarder kronor till kulturlivet. Inför 2010 kräver man nu en förstärkning på ytterligare 339 miljoner kronor. »Vi vill se en gemensam kraftsamling för kulturen och vi vill föra in konst och kultur i andra delar av samhället. Kulturen kan då få en verklig betydelse för samhällsutvecklingen«, sa rådets generaldirektör till Svenska Dagbladet i samband med ansökan till kulturdepartementet.

Pengarna ska främst satsas på mer estetisk verksamhet i skolor, men även fylla en lång rad museer och andra kulturinstitutioners budgetunderskott.

I årets budget avsatte regeringen totalt 6,2 miljarder (0,8 procent av hela budgeten) till det svenska kulturlivet.

ACCESS-PROJEKTET AVSLUTAS

STOCKHOLM Kulturrådets stora tillgänglighetsprojekt avvecklas under 2009. Access startade hösten 2005 för att bevara och tillgängliggöra samlingar inom bland annat form och bild genom att betala ut löner för att anställa långtidsarbetslösa. 643 miljoner kronor har betalats ut och drygt 1000 personer har samtidigt varit anställda i projektet. Delutvärderingen av Access 2007 visade att miljontals filmer, foton och bilder redan då hade gjorts tillgängliga för allmänheten. Främst via publicering på internet. I januari fördelades 25 miljoner kronor. Resultatet av projektet ska redovisas för regeringen senast i mars 2010.

STRID OM OBAMAKONST

NEW YORK En upprörd konflikt har uppstått mellan den amerikanska konstnären Shepard Fairley och världens största nyhetsbyrå, The Associated Press. Konflikten rör Fairleys numera kultförklarade HOPE-porträtt av Barack Obama som blev en inofficiella logga för den gräsrotsrörelse som stödde presidenten. Gatukonstnären Fairley spred själv över 300 000 klistermärken och 50 000 posters av porträttet under valkampanjen.

The Associated Press menar att Fairley använde ett av deras fotografier av presidenten från 2006 som förlaga till bilden och har därför både krävt ersättning för nyttjandet av fotografiet och del av alla framtida inkomster. Porträttet har bland annat köpts in till samlingen av ansedda US National Portrait Gallery i Washington. Händelsen har väckt en debatt om »fair use« och kommer nu avgöras i domstol. Men fotografen som tog bilden, Mannie Garcia, sa till The New York Times »jag är så stolt över fotografiet, vad Fairley lyckades skapa konstnärligt utav det, och den effekt det har haft.«

TUULIKKI PIETILÄ DÖD

HELSINGFORS Den 23 februari avled Tove Janssons livskamrat, konstnären och illustratören Tuulikki Pietilä, i sitt hem i Helsingfors. Hon blev 92 år. Pietilä utbildade sig på konstakademierna i Stockholm och Helsingfors samt hos Fernand Léger i Paris. Från 1955 arbetade hon tillsammans med Tove Jansson och var med och skapade muminkaraktererna. Pietilä blev 1982 professor i grafisk konst och fick motta Finlands stora pris Pro Finlandia. Tuulikki Pietilä var förebild för Too-Ticki i *Muminvinter*.

EFTER PRISON BREAK KOMMER KONST

LOS ANGELES Skaparen av succéserien Prison Break, Paul Scheuring, gör nu en kriminalserie som handlar om stulen konst. Serien som har namnet Masterworks filmas i Prag och handlar om en FBI-agent som jagar stulna artefakter. Enligt förhandsrecensionerna blir det ett mellanting av tv-serien 24 och Da Vinci-koden. Piloten för teveserien ska visas senare i år.

TATE LANSERAR NY ISM!

LONDON Före detta konstchefen på Palais de Tokyo, Nicholas Bourriaud, lanserar som curator för sin nya utställning Altermodern på Tate Britain en ny ism i konstvärlden. Nicholas Bourriaud myntade redan på nittioalet termen »relationell estetik« för att beskriva årtiondets sociala konst. Efter modernism och postmodernism kommer nu altermodernism, menar Bourriaud. Alter står för alternativ, i relation till kulturkonserveratism och nationalism. I altermodernismen står globaliseringen i centrum. Konstnären är en världsmedborgare som rör sig över alla gränser; geografiskt, språkligt och kulturellt, utan motstånd och hänsyn. Inget nytt säger en del kritiker. Uppfriskande menar andra.

Stiftelser strypper kulturstöd

Bankkrisen drabbar det regionala konstlivet. Nu fryser en rad av Sparbanksstiftelserna sina bidrag och stipendier. Med en ny ägarstruktur i Swedbank ser några av landets stora privata bidragsgivare ut att gå i graven.

SKÅNE Den ekonomiska krisen påverkar många privata stiftelsers ekonomi. Stiftelser som årligen stödjer det svenska konst- och konsthantverket med miljonbelopp, inte minst på regional nivå. Några av de som drabbats hårdast är Sparbanksstiftelserna, som nu har tvingats att strypa sina bidrag helt för 2009. Sparbanksstiftelserna bildades 1991 då elva regionala banker omvandlades till lika många stiftelser, som blev ägare i dåvarande Sparbanken Sverige (numera Swedbank). Det är Swedbanks usla affärer i Baltikum och Ukraina som stoppat pengaströmmen. Analytiker tror att banken kan komma att förlora upp emot 40 miljarder kronor där. Stiftelserna har därför tvingats rycka in för att rädda banken. En av de stiftelser som helt fryst sina bidrag och stipendier till kultur och forskning är Sparbanksstiftelsen Skåne, som är landets näst största sparbanksstiftelse och en betydelsefull mecenat i Skåne.

Vid Swedbanks nyemission i höstas fick Sparbanksstiftelsen Skåne gå in med 225 miljoner kronor. Pengar som annars troligen till stor del hade gått till stöd för kultur, forskning och idrott. Det senaste decenniet har stiftelsen delat ut närmare 500 miljoner kronor till olika projekt i

Skåne, och dessutom kulturstipendier till enskilda kulturskapare. Fjolårets mottagare av priset var konstnären Leif Holmstrand.

Ett av de projekt som nu påverkas av stiftelsens indragna bidrag är Kivik Art Center, som sedan 2006 arbetat med att etablera ett konst- och kulturcentrum på Österlen.

– Sparbanksstiftelsen Skåne har varit viktig för oss. Förra året fick vi 500 000 kronor, pengar som försvinner i år, säger Eva Fristedt som är projektkoordinator för Kivik Art Centre.

Ett viktigt projekt har varit Artists in Residence, där man planerat att erbjuda ateljéer och verkstäder för konstnärer under kortare och längre tid. Men nu fördröjs det.

– Ja, det blir ett avbräck. Vi vet inte hur länge, men allt fördröjs. Vi söker andra privata bidrag, men det är svårt överallt just nu.

I fjol delade Sparbanksstiftelsen Skåne ut 40 miljoner kronor, men alla utlovade pengar kommer förmodligen inte att kunna betalas ut. Vilka som får sina bidrag indragna är ännu inte klart. Andra stiftelser som fryst sina bidrag är Sparbanksstiftelsen Norrland som bland annat stött Norrlandsoperan, Sparbanksstiftelsen Jämtlands Län som stött Designcentrum Jämtlands län och Sparbanksstiftelsen Väst som stött Lysekils konstbiennial.

Det är i nuläget oklart om Sparbanksstiftelserna kan ge några bidrag alls i framtiden. När Folksam i mars gick in som ägare i Swedbank förändrades ägarstrukturen och stiftelserna överläts en majoritet av aktieinnehavet till bolagets långivare. Enligt Tomas Boström, vd för Sparbanksstiftelsen Skåne, har stiftelsen förlorat 95 procent av sina tillgångar. Därför ser det dystert ut för alla de regionala projekt som varit beroende av stiftelsernas pengar.

ANDERS RYDELL

Ljus och mörker för USA:s konstnärer

Minskade donationer och lägre konsumtion leder till massarbetslöshet bland USA:s kulturarbetare. Men Barack Obama ger hopp – och tvingar igenom stimulanspaket till kulturen trots motstånd.

WASHINGTON Kulturlivet i USA fortsätter att lida av den ekonomiska krisen. Landets motsvarighet till Statens Kulturråd, National Endowment for the Arts, publicerade i mars en rapport som visade att konstnärer och andra kulturarbetare är bland de hårdast drabbade. Enligt statistiken ökar arbetslösheten bland konstnärer snabbare än inom andra yrken. Vid årsskiftet stod 128 000 utbildade konstnärer utan möjlighet att försörja sig på sitt yrke. Rapporten konstaterar också att siffrorna förmodligen hade varit ännu högre om inte så många valt att ta arbete inom andra branscher. Rapporten ger en dyster framtidsprognos: »Arbetsmarknaden för konstnärer kommer troligen inte att förbättras förrän långt efter att USA:s ekonomi har återhämtat sig«.

Flera undersökningar visar även att donationer och privat stöd till kultur och konst är det som minskat allra mest.

En ljusning bland molnen är däremot att Barack Obama har hållit sitt löfte om att satsa på kultur och konst. I mars blev det klart att även den amerikanska kultursektorn får en liten del av det enorma ekonomiska stimulanspaketet på totalt 6 000 miljarder kronor som har genomdrivits av Barack Obamas regering. I paketet »American Recovery and Reinvestment Act« säkras 50 miljoner dollar till konstinstitutioner och konstnärer. Den med svenska mått ganska blygsamma satsningen ses som en stor framgång bland landets kulturarbetare. »Det finns 100 000 konstorganisationer där ute. De är alla i behov av stöd«, sade Robert L. Lynch, ordförande för lobbygruppen Americans for the Arts, till The New York Times.

Men paketet gick inte igenom smärtfritt. Det kritiserades av en rad konservativa politiker i kongressen för att sakna relevans för ekonomins återhämtning. Bakgrunden var dock inte bara filantropisk. Konsten är inte en helt oviktig del av ekonomin. Oberoende kultur- och konstinstitutioner i USA beräknas omsätta 160 miljarder årligen, generera 30 miljarder dollar i skatteintäkter och direkt eller indirekt upprätthålla över fem miljoner arbetstillfällen. Pengarna från »American Recovery and Reinvestment Act« delas ut av National Endowment of the Arts, vars anslag nu höjts till 155 miljoner dollar. Många konstorganisationer hoppas att Barack Obama ska öka anslagen ännu mer framöver.

ANDERS RYDELL

Framtidens kultur tar avsked

Framtidens kultur har varit en av Sveriges mest innovativa stiftelser. Men nu ska den avvecklas. I en ny bok porträtteras en udda fågel inom svensk kulturbyråkrati

UPPSALA Stiftelsen Framtiden kultur tillhör svensk samtidshistoria. När den borgerliga regeringen 1991 tog över makten satte man resolut stopp för de omdiskuterade löntagarfonderna, som hade haft som mål att »socialisera« det privata näringslivet. 10 miljarder kronor delades ut till stiftelser varav 529 miljoner kronor hamnade hos den nystartade Framtiden kultur. En pengapåse som under åren har vuxit tack vare smarta investeringar. Under 14 år har man delat ut 900 miljoner till nyskapande kultur. 1200 ansökande har fått ta del av stiftelsens pengar, medan 23 000 ansökningar har ratats.

Men nu är det slut. I fjol tog stiftelsen emot de sista ansökningarna, och nu ska en av Sveriges mest betydelsefulla kulturella stiftelser avvecklas. Men alla vill inte vi att det ska bli så.

Just nu pågår en utvärdering av stiftelsens verksamhet, vilket har resulterat i boken *Kraftfält* som journalisten Gunilla Kindstrand varit redaktör för. I boken ger en rad involverade personer sin bild av stiftelsen. Emma Stenström, forskare och gästprofessor på Konstfack, har ingått i redaktionen.

– Det är ett slags porträtt av organisationen, och ett försök att samla upp några lärdomar innan den avvecklas. Det finns berättelser om stiftelsen, intervjuer med olika personer som har varit involverade, minifallstudier, en massa bilder samt essäer av Ingela Lind, Oivvio Polite och Mats Wallenius.

Vad har Framtidens Kultur haft för betydelse för svenskt kulturliv?

– Stor, tror jag. Även om vi inte har gjort någon utvärdering. Dels förstås för de verksamheter som har fått anslag – och de är många! Framför allt har stiftelsen betytt mycket för det fria kulturlivet.

I boken beskrivs en rad saker som har gjort stiftelsen unik och annorlunda. Bland annat tidsbegränsningen (som varit bestämd från början) och att stiftelsen haft ett eget kapital. Båda dessa saker har gjort att organisationen inte behövt bedriva lobbying för att få mer pengar, eller genomföra projekt som i grunden handlar om att rättfärdiga sin existens. Allra viktigast har stiftelsen varit som en stor fristående aktör mitt i det svenska kulturlivet. Den har arbetat långt mer aktivt än andra stiftelser genom att gå in och projektleda och vara initiativtagare, något som både rosats och kritiserats. 2007 gick hälften av de 42 utdelade miljonerna till stiftelsens egna projekt.

I boken *Kraftfält* beskrivs även misslyckade projekt, som Kulturnät Sverige som var ett tidigt försök att samla kultursverige på nätet. Framtidens

kultur lade ner närmare 6 miljoner kronor på projektet. Portalen blev aldrig den digitala kulturgröta som många hade hoppats på.

Men de lyckade stödprojekten är också många. Projekt och grupper som stötts av stiftelsen är bland andra Cirkus Cirkör, Mossutställningar, Cullbergbaletten, Electrohype och Nordiska Akvarellmuseet.

– Stiftelsen har rört om lite i den svenska kulturgrötan; kommit från sidan som en otippad, oberoende stiftelse med eget kapital som de varit duktiga på att förvalta och nästan har fördubblat. De har visat att det finns alternativa sätt att arbeta. Nära det fria kulturlivet, med en kvalitetsprövning av aktiva på fältet, säger Emma Stenström.

Stiftelsen har tagit in konstnärer i arbetet genom de så kallade Ad hoc-grupperna, fristående bedömningsgrupper bestående av konstnärer och kulturutövare som fått i uppgift att själva granska inkomna ansökningar mot betalning.

Du beskriver organisationen som en udda fågel i svensk kulturbyråkrati. På vilket sätt?

– En oberoende stiftelse med stort eget kapital från gamla löntagarfondspengar. Bara det är ju udda. Från forskningshåll ser jag ett stort behov av kunskap om den här typen av kulturfinansiering i stiftelseform. Man önskar att någon kan ta över rollen.

Fram till 2011 bedriver stiftelsen sitt avvecklingsarbete genom flera utredningar och seminarium som mer utförligt ska utvärdera verksamheten. Sedan stängs kontoret på Dag Hammarskjölds väg i Uppsala. Men hoppet är inte helt ute. I Kulturutredningen föreslås att en bidragsstiftelse som liknar Framtidens kultur ska bildas och efterträda den nuvarande 2011. Hur denna ska ledas och hur mycket pengar den kommer att få är ännu oklart.

ANDERS RYDELL



BILD: BYGGSTUDIO, FOTOGRAFI: LOTTEN PÄLSSON

Konstvärlden är »extremt ojämsställd«

Sexuella trakasserier, sämre betalt och låg status. I konstvärlden råder fortfarande olika villkor för män och kvinnor enligt genusforskaren Vanja Hermele.

STOCKHOLM Hur är det med jämställdheten på bildkonstområdet? Genusforskaren VANJA HERMELE skriver just nu en bok i ämnet, inom ramen för KRO/KIFS Jämställdhetsprojekt, som kommer att publiceras under Almedalsveckan i sommar.

Vanja Hermele har fått stor uppmärksamhet för sina tidigare böcker om jämställdhet på scen- och filmområdet. Studier som visat att kulturlivet sällan är så jämställt som många vill tro. Hennes kommande bok bygger på ett trettiotal intervjuer med konstnärer, kritiker, gallerister, konsthallschefer och institutionsansvariga, samt resultaten av KRO/KIFS nya undersökningsenkät.

Varför behövs din undersökning?

– Därför att konsten i stort, tvärtemot vad man vill tro, på många sätt ligger jävligt mycket efter... Det finns ingen statistik, ingen som räknar, vilket döljer hur ojämsställt det i själva verket är. Standardinställningen är »jämsställdhet är jätte viktigt, jag jobbar för jämställdhet varje dag och min verksamhet är jämställd«. Det säger nästan alla. Men så fort man börjar räkna vilka som ställts ut de senaste fem åren så är det aldrig jämställt. Det finns alltid ett glapp mellan upplevd jämställdhetsnivå och verklig ojämsställdhetsnivå, det är bara en fråga om hur stort det glappet är.

Upplever du att bildkonstnärer ser sig som mer jämställda än andra?

– Nej, inte än andra konstformer, det är en självgodhet som sprider sig igenom hela kulturlivet. Det finns en bild av att den här frågan redan är avklarad. Alltså, man säger »vi är redan jämställda, kan vi inte börja prata om konsten istället« – som om det vore olika saker.

Vad beror bristen på statistik på? Finns det en rädsla för statistik inom estetiska områden?

– Det finns en inställning att jämställdhet är motsatsen till en intressant verksamhet. Att ha koll på jämställdhetsplaner, det är okonstnärligt. Jag tror att

det bottnar i ett ointresse, en stöddighet mot kraven att man ska räkna. Mellan antidiskrimineringslagen, regleringsbrevet och jämställdhetsplanerna borde bildkonsten för länge sedan ha blivit jämställd. Men det är den inte. Man väljer att inte ta lagen på allvar. Inte ens vår kulturminister gör det vilket framgår i min intervju med henne. Det är ett lagbrott som pågår dagligen och som vi bara accepterar.

Är det inte så att många upplever en konflikt mellan kvalitet och jämställdhet?

– Jo, så är det. Alla branscher har sådana mytologiserade nyckelbegrepp. Inom näringslivet pratar man om kompetens, inom konsten om kvalitet. Det handlar om att man försöker separera kvalitet från genusfrågor, att kvalitetsaspekten står över. Problemet är att man ofta har ett normstödande kvalitetsbegrepp; man stödjer en vit, manlig, heterosexuell norm. Normen har aldrig riktigt problematiseras. Man är liksom bara vit, man och heterosexuell i förbifarten, medan kvinnan alltid är något annorlunda och homosexuella alltid är något speciellt. Lyxen att bara vara människa är förbehållen få.

De som tror att ett kvalitetsbegrepp är ett sådant där »mänskligt« ord, oladdat, neutralt, mätbart och fritt från politiska markörer, har inte riktigt fattat hur makt och värderingsbegrepp fungerar ihop.

I den nya Kulturutredningen har man tagit bort kvalitetsbegreppet. Vad tycker du om det?

– Det tycker jag är helt rätt, för jag har svårt att se hur det skulle kunna fungera som ett kulturpolitiskt mål. Jag är inte emot ett subjektivt kvalitetsbegrepp, men jag är emot ett begrepp som låtsas vara neutralt men har en ganska stark politisk och samhällskonserverande agenda.

Hur uttrycks ojämsställdheten på bildkonstområdet i praktiken?

– Vi kan se många spegelsituationer, där en kvinnlig övervikt i botten av hierarkin motsvaras av en manlig övervikt i toppen av hierarkin. Ett tydligt exempel är konstkolorna, där majoriteten av eleverna är kvinnor och majoriteten av professorerna är män. Kvinnors konst är också billigare. Lars Nittve säger att den i regel kostar en tiondel av mäns konst. När det gäller den offentliga konsten som jag undersöker köps det idag in ungefär lika mycket av kvinnor som av män. Men kvinnors konst betalar sig mindre. Och ännu sämre hos landstingen.

Varför är det så?

– Fler kvinnor arbetar i de delar av konsten som värderas lägst. Jättemånga kvinnor arbetar till exem-

pel med konsthantverk. Det förvånar mig inte att denna grupp därför har allra lägst inkomster. Det är deprimerande. Det är helt förjävligt att det är så. Kvinnomaksutredningen kom för tio år sedan fram till att det är bättre att satsa på könsbyte än utbildning om man vill få jobben och lönerna. Så är det fortfarande och särskilt inom konsten som utbildar så många kvinnor – var hamnar de sen?

Du har gjort ett trettiotal intervjuer. Skiljer sig mäns och kvinnors syn åt?

– Det finns en stor skillnad på den upplevda jämställdheten beroende på om du är kvinna eller man. Alltså, det män beklagar sig över kan vara väldigt små saker, vissa subtila saker. Att man har känt sig förorättad som man för att ett stipendium har gått till en kvinna eller att Konstnärsnämnden ger alla sina pengar till kvinnor. Det finns en tendens att tycka att »det är nästan synd om männen nu«. Medan kvinnorna som är verksamma i konstvärlden släpper loss artilleriet, hela livet passerar i revy. De har tusentals exempel på hur de diskriminerats.

Hur jämställd tycker du att konstvärlden är?

– Konsten är ett spännande fält med många positioner och bubblor i bubblan, om man kan uttrycka sig så. Det gör att det finns exempel på saker som är jämställda och exempel på saker som inte är det. I svaren på mina frågor i KRO/S enkätundersökning finns det dock mycket som pekar på riktigt allvarliga orättvisor. Det har kommit fram en hel del känsligt material, riktigt flagranta grejer.

Som vadå?

– Den oblyga förekomsten av sexuella trakasserier tyder på att bildkonsten är in trouble när det kommer till jämställdhet. Det visar på en verklig ojämsställdhet, kvinnor och män verkar inte på samma villkor. Det är bra att släppa fram de allvarliga sakerna för det täpper till truten på alla de här invändningarna om att jämställdheten redan är överspelad.

ANDERS RYDELL



BILD: BYGGSTUDIO, FOTOGRAFI: LOTTEN PÄLSSON



TESTA DIN KONSTINSTITUTION: ÄR NI HÖGER ELLER VÄNSTER?

01. FRI ENTRÉ BÖR SNARAST ÅTERINFÖRAS PÅ ALLA STATLIGA MUSÉER. EN VIKTIG DEMOKRATIFRÅGA!
- A. INSTÄMMER HELT.
B. INSTÄMMER DELVIS.
C. INTE HELT SJÄLVKLART. DET FINNS MER RELEVANTA POSTER ATT LÄGGA SKATTEPENGAR PÅ.
D. INSTÄMMER INTE ALLS.
02. PÅ VÅR INSTITUTION ÄR DET EN MÅLSÄTTNING ATT HÄLFTEN AV DE UTSTÄLLDA VERKEN SKA HA EN KVINNA SOM UPPHOVSPERSON.
- A. INSTÄMMER HELT
B. INSTÄMMER DELVIS
C. I VISSA AVSEENDEN PROBLEMATISKT, EFTERSOM DEN KONSTNÄRLIGA KVALITETEN INTE BÖR UNDERORDNAS POLITISKA DEKRET UPPIFRÅN.
D. PK-SMÖRJA!
03. MINST HÄLFTEN AV UTLYSTA TJÄNSTER BÖR TILLSÄTTAS MED KVINNOR.
- A. INSTÄMMER HELT
B. INSTÄMMER DELVIS
C. I VISSA AVSEENDEN PROBLEMATISKT, EFTERSOM FRÅGAN OM PERSONALENS KOMPETENS INTE BÖR UNDERORDNAS POLITISKA DEKRET UPPIFRÅN.
D. PK-SMÖRJA!
04. URVALET AV UPPHOVSPERSONER BÖR SPEGLA SAMHÄLLETS ETNISKA MÅNGFALD.
- A. INSTÄMMER HELT
B. INSTÄMMER DELVIS
C. I VISSA AVSEENDEN PROBLEMATISKT, EFTERSOM DEN KONSTNÄRLIGA KVALITETEN INTE BÖR UNDERORDNAS POLITISKA DEKRET UPPIFRÅN.
D. PK-SMÖRJA!
05. PERSONALSAMMANSÄTTNINGEN BÖR SPEGLA SAMHÄLLETS ETNISKA SAMMANSÄTTNING.
- A. INSTÄMMER HELT
B. INSTÄMMER DELVIS
C. I VISSA AVSEENDEN PROBLEMATISKT, EFTERSOM FRÅGAN OM PERSONALENS KOMPETENS INTE BÖR UNDERORDNAS POLITISKA DEKRET UPPIFRÅN.
D. PK-SMÖRJA!
06. VAD VÄLJER DU?
- A. SUPERMARKET
D. MARKET



07. PÅ LANDETS OFFENTLIGT FINANSIERADE KONSTINSTITUTIONER HAR VILJAN ATT LOCKA EN STOR PUBLIK SLAGIT ÖVER I POPULISM PÅ SENARE ÅR.
- A. INSTÄMMER HELT
B. INSTÄMMER DELVIS
C. DET TILLHÖR UNDANTAGEN.
D. INSTÄMMER INTE ALLS.
-
08. PRIVATA OCH KOMMERSIELLA INTRESSEN HAR FÖR STORT INFLYTANDE ÖVER VILKEN KONST SOM VISAS I SVERIGE.
- A. INSTÄMMER HELT
B. INSTÄMMER DELVIS
C. DET ÄR INGET STORT PROBLEM I SVERIGE I DAGSLÄGET.
D. INSTÄMMER INTE ALLS.
-
09. KONSTEN ÄR VIKTIG FÖR ATT POSITIONERA VARUMÄRKET SVERIGE, SOM ETT LAND PRÄGLAT AV FRAMÅTANDA OCH KREATIVITET, I DEN INTERNATIONELLA EKONOMISKA KONKURRENSEN.
- A. INSTÄMMER INTE ALLS. KONSTEN ÄR INGEN NÄRINGSREN!
B. DET ÄR I VISSA AVSEENDEN PROBLEMATISKT OM KONSTENS UPPGIFT BLIR ALLTFÖR INSTRUMENTELL.
C. INSTÄMMER DELVIS.
D. INSTÄMMER HELT.
-
10. DEN STATLIGA KULTURPOLITIKEN BÖR MOTVERKA KOMMERSIALISMENS NEGATIVA VERKNINGAR.
- A. INSTÄMMER HELT.
B. INSTÄMMER DELVIS.
C. I VISSA AVSEENDEN PROBLEMATISKT. KULTURPOLITIKEN BÖR INTE BEKÄMPA MARKNADSEKONOMIN, UTAN KOMPLETTERA DEN.
D. PROGG-TRAMS! INSTÄMMER INTE ALLS.
-
11. FÖRETAGEN BORDE FÅ BÄTTRE MÖJLIGHETER ATT GÖRA SKATTEAVDRAG FÖR KULTURSPONSERING.
- A. INSTÄMMER INTE ALLS.
B. I VISSA AVSEENDEN PROBLEMATISKT.
C. INSTÄMMER DELVIS
D. INSTÄMMER HELT.
-
12. DU FÅR ETT SAMTAL FRÅN EN BILTILLVERKARE SOM VILL "INLEDA ETT SAMARBETE" KRING ER NYA UTSTÄLLNING. VAD SVARAR DU?
- A. "TACK MEN NEJ TACK. VI SÄLJER OSS ALDRIG TILL KAPITALET!"
B. "TVEKSAMT. VI GÖR VÅRT YTTERSTA FÖR ATT KLARA FINANSIERINGEN UTAN SPONSERING."
C. "KAN VARA INTRESSANT, SÅ LÄNGE SAMARBETET GAGNAR VÅR PUBLIK OCH VÅR KONSTNÄRLIGA INTEGRITET INTE HOTAS"
D. "JAVISST VI GILLAR NÄRINGSLIVET, TALA MED VÅR SPONSRRINGSANSVARIGE!"

FRÅGA 1 (TEXT)

INSTITUTION (TEXT)

FYLL I VALT SVARSALTERNATIV NEDAN:

01. A B C D 04. A B C D 07. A B C D 10. A B C D
 02. A B C D 05. A B C D 08. A B C D 11. A B C D
 03. A B C D 06. A B C D 09. A B C D 12. A B C D

BERÄKNA TOTALSUMMAN: FRÅGA 1,2,3,4,5,11 A=-2 POÄNG, B=-1 POÄNG, C=+1 POÄNG, D=+2 POÄNG
 FRÅGA 6: A=-1 POÄNG, B=-1 POÄNG, C=+1 POÄNG, D=+1 POÄNG
 FRÅGA 7,8,9,10,12: A=-4 POÄNG, B=-2 POÄNG, C=+2 POÄNG, D=+4 POÄNG

FÖR IN TOTALSUMMAN PÅ SKALAN:



ÄR LILJEVALCHS HÖGER OCH RÖDA STEN VÄNSTER? KONSTNÄREN HAR KONTROLLERAT VAR LANDETS KONSTINSTITUTIONER STÅR PÅ DEN POLITISKA SKALAN

Vissa frågor är vattendelare i kulturpolitiken. I vår enkät placerar sig institutionerna över ett brett politiskt spektrum. Längst till vänster finner vi – kanske något överraskande – Röhsska museet i Göteborg, under ledning av PR-profilen TED HESSELBOM. Magasin 3 och framförallt Liljevalchs Konsthall hamnar i högerkant.

Bör kulturpolitiken »motverka kommersialismens negativa verkningar inom kulturområdet«? I Kulturutredningen från 1974 fanns den formuleringen med som ett övergripande mål. I den nya Kulturutredningen har raderna rykt all världens väg. Frågan delar konstinstitutionerna. Dunkers och Röda Sten »instämmer helt« i påståendet medan övriga betraktar det som »i vissa avseenden problematiskt«.

MIA CHRISTERSDOTTER NORMAN, verksamhetsledare vid Röda Sten i Göteborg, understryker att det inte handlar om att försöka utradera hela den kommersiella aspekten av kulturen. Bara de verkningar som fungerar negativt för kulturutbudet.

I den kulturpolitik som stakades ut 1974 fungerade staten som garant för att finansiera konsten. Den nya Kulturutredningen talar hellre om konstnärer som entreprenörer. Institutioner förväntas finansiera sig själva i större utsträckning. Och visa upp högre besökssiffror för att berättiga sin verksamhet. Neoliberalisering? Nej, menar DAVID NEUMAN, chef för Magasin 3.

– Idag finns inte pengar till skolor och sjukhus, då är det bara larv att tala om en neoliberalisering av kulturpolitiken. Många lever i villfarelsen att Sverige fortfarande har samma unika ekonomiska position som efter andra världskriget. Då fanns pengarna för att finansiera alla de här konstinstitutionerna med statliga medel, så ser inte verkligheten ut längre. Kulturutredningen behandlar en annan tidstypisk fråga:

Ska konsten vara ett draglok för ekonomisk tillväxt? I vidare bemärkelse handlar det om hur kulturen får sitt berätt-

tigande – utifrån ett egenvärde eller hur nyttig den är i andra avseenden.

Ska konsten stärka varumärket Sverige i den ekonomiska konkurrensen? På Dunkers, Röda Sten och Röhsska tar man kraftigt avstånd från den kultursynen, och svarar att »konsten är ingen näringsgren«. Cheferna för Liljevalchs, Färgfabriken och Magasin 3 instämmer däremot helt eller delvis i påståendet. Idéhistorikern ANDERS FRENANDER är föreståndare för Centrum för Kulturpolitisk forskning på Högskolan i Borås. Han förklarar att den nya Kulturutredningen formulerar sig i motsättning till 1974 års ideologiska linje. Kulturradikalism är – enligt utredningen – bara så 1900-tal.

VILKEN POLITISK IDEOLOGI REPRESENTERAR DEN NYA KULTURUTREDNINGEN DÅ?

– Utredningen är ingen renlärig appell för att all kultur ska produceras på marknadens villkor, det är långt från STAEL VON HOLSTEIN. LENA ADELSON-LILJEROTHs linje är snarare kulturkonservativ.

Frenander menar att kulturen blir en »Mädchen für alle«. Ett verktyg som ska bidra till samhällsutveckling på olika områden såsom regional utveckling, sysselsättning, skola och hälsa. Problemet är att kulturens egenvärden – fritt skapande, utforskande av gränser eller ifrågasättande av normer – sätts på undantag.

– Man skriver att kulturpolitiken ska sprida kunskap och information. Men inte att den ska sprida kultur. Där menar jag att man missar en chans. Kulturen skulle kunna motverka en endimensionell samhällsform där allt ska mätas kvantitativt.

TEXT OCH ENKÄT: RASMUS MALM

NAMN (TEXTA):

TED HESSELBOM

INSTITUTION (TEXTA):

RÖHSSKA

FYLL I VALT SVARSALTERNATIV NEDAN:

01. A B C D

04. A B C D

07. A B C D

10. A B C D

02. A B C D

05. A B C D

08. A B C D

11. A B C D

03. A B C D

06. A B C D

09. A B C D

12. A B C D

BERAKNA TOTALSUMMAN: FRÅGA 1,2,3,4,5,11: A=-2 POANG, B=-1 POANG, C=+1 POANG, D=+2 POANG

FRÅGA 6: A=-1 POANG, B=-1 POANG, C=+1 POANG, D=+1 POANG

FRÅGA 7,8,9,10,12: A=-4 POANG, B=-2 POANG, C=+2 POANG, D=+4 POANG

FÖR IN TOTALSUMMAN PÅ SKALAN:

-13

-33 (TOKVÄNSTER)

0

(HÖGERSPÖKE) 33

CHEFER

NAMN (TEXTA):

MIA CHRISTERSDOTTER

INSTITUTION (TEXTA):

RÖDA STEN

FYLL I VALT SVARSALTERNATIV NEDAN:

01. A B C D

04. A B C D

07. A B C D

10. A B C D

02. A B C D

05. A B C D

08. A B C D

11. A B C D

03. A B C D

06. A B C D

09. A B C D

12. A B C D

BERAKNA TOTALSUMMAN: FRÅGA 1,2,3,4,5,11: A=-2 POANG, B=-1 POANG, C=+1 POANG, D=+2 POANG

FRÅGA 6: A=-1 POANG, B=-1 POANG, C=+1 POANG, D=+1 POANG

FRÅGA 7,8,9,10,12: A=-4 POANG, B=-2 POANG, C=+2 POANG, D=+4 POANG

FÖR IN TOTALSUMMAN PÅ SKALAN:

-6

-33 (TOKVÄNSTER)

0

(HÖGERSPÖKE) 33

LEDANDE BEFATTNINGAR

NAMN (TEXTA):

ELISABETH ALSHEIMER

INSTITUTION (TEXTA):

DUNKERS KULTURHUS

FYLL I VALT SVARSALTERNATIV NEDAN:

01. A B C D

04. A B C D

07. A B C D

10. A B C D

02. A B C D

05. A B C D

08. A B C D

11. A B C D

03. A B C D

06. A B C D

09. A B C D

12. A B C D

BERAKNA TOTALSUMMAN: FRÅGA 1,2,3,4,5,11: A=-2 POANG, B=-1 POANG, C=+1 POANG, D=+2 POANG

FRÅGA 6: A=-1 POANG, B=-1 POANG, C=+1 POANG, D=+1 POANG

FRÅGA 7,8,9,10,12: A=-4 POANG, B=-2 POANG, C=+2 POANG, D=+4 POANG

FÖR IN TOTALSUMMAN PÅ SKALAN:

-4

-33 (TOKVÄNSTER)

0

(HÖGERSPÖKE) 33

NAMN (TEXTA):

MAGNUS JENSNER

INSTITUTION (TEXTA):

MODERNA MUSEET MALMÖ

FYLL I VALT SVARSALTERNATIV NEDAN:

01. A B C D

04. A B C D

07. A B C D

10. A B C D

02. A B C D

05. A B C D

08. A B C D

11. A B C D

03. A B C D

06. A B C D

09. A B C D

12. A B C D

BERAKNA TOTALSUMMAN: FRÅGA 1,2,3,4,5,11: A=-2 POANG, B=-1 POANG, C=+1 POANG, D=+2 POANG

FRÅGA 6: A=-1 POANG, B=-1 POANG, C=+1 POANG, D=+1 POANG

FRÅGA 7,8,9,10,12: A=-4 POANG, B=-2 POANG, C=+2 POANG, D=+4 POANG

FÖR IN TOTALSUMMAN PÅ SKALAN:

-2

-33 (TOKVÄNSTER)

0

(HÖGERSPÖKE) 33

NAMN (TEXTA):
KARIN ENGLUND, PERNILA LESSE, JOCKE GRANIT, MATTI MOUIN

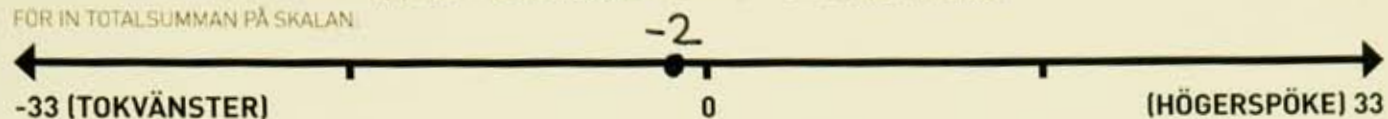
INSTITUTION (TEXTA):
FÄRGFABRIKEN

FYLL I VALT SVARSALTERNATIV NEDAN:

01. A B C D 04. A B C D 07. A B C D 10. A B C D
02. A B C D 05. A B C D 08. A B C D 11. A B C D
03. A B C D 06. A B C D 09. A B C D 12. A B C D

BERÄKNA TOTALSUMMAN: FRÅGA 1,2,3,4,5,11: A=-2 POANG, B=-1 POANG, C=+1 POANG, D=+2 POANG
FRÅGA 6: A=-1 POANG, B=-1 POANG, C=+1 POANG, D=+1 POANG
FRÅGA 7,8,9,10,12: A=-4 POANG, B=-2 POANG, C=+2 POANG, D=+4 POANG

FÖR IN TOTALSUMMAN PÅ SKALAN:



NAMN (TEXTA):
AGNETA MODIG THAM

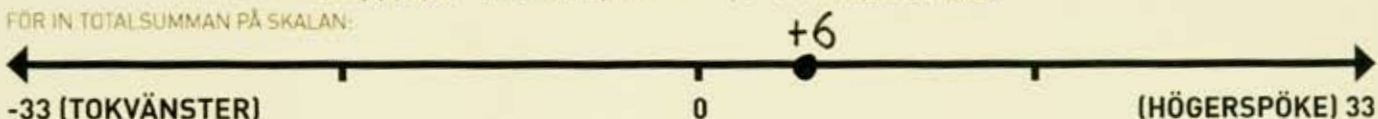
INSTITUTION (TEXTA):
MODERNA MUSEET STHLM

FYLL I VALT SVARSALTERNATIV NEDAN:

01. A B C D 04. A B C D 07. A B C D 10. A B C D
02. A B C D 05. A B C D 08. A B C D 11. A B C D
03. A B C D 06. A B C D 09. A B C D 12. A B C D

BERÄKNA TOTALSUMMAN: FRÅGA 1,2,3,4,5,11: A=-2 POANG, B=-1 POANG, C=+1 POANG, D=+2 POANG
FRÅGA 6: A=-1 POANG, B=-1 POANG, C=+1 POANG, D=+1 POANG
FRÅGA 7,8,9,10,12: A=-4 POANG, B=-2 POANG, C=+2 POANG, D=+4 POANG

FÖR IN TOTALSUMMAN PÅ SKALAN:



NAMN (TEXTA):
DAVID NEUMAN

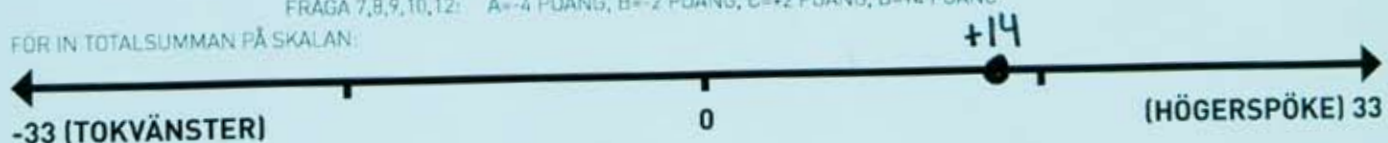
INSTITUTION (TEXTA):
MAGASIN 3

FYLL I VALT SVARSALTERNATIV NEDAN:

01. A B C D 04. A B C D 07. A B C D 10. A B C D
02. A B C D 05. A B C D 08. A B C D 11. A B C D
03. A B C D 06. A B C D 09. A B C D 12. A B C D

BERÄKNA TOTALSUMMAN: FRÅGA 1,2,3,4,5,11: A=-2 POANG, B=-1 POANG, C=+1 POANG, D=+2 POANG
FRÅGA 6: A=-1 POANG, B=-1 POANG, C=+1 POANG, D=+1 POANG
FRÅGA 7,8,9,10,12: A=-4 POANG, B=-2 POANG, C=+2 POANG, D=+4 POANG

FÖR IN TOTALSUMMAN PÅ SKALAN:



NAMN (TEXTA):
MÄRTEN CASTENFORS

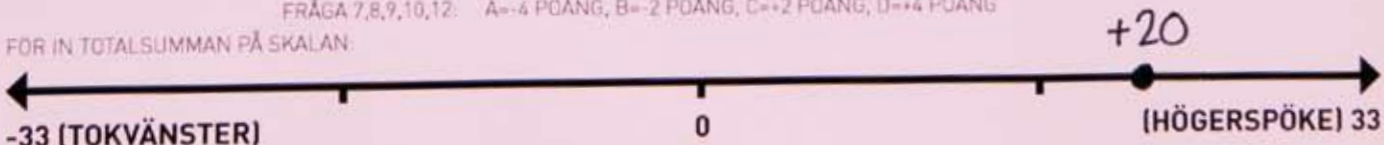
INSTITUTION (TEXTA):
LIWEVALCHS KONSTHALL

FYLL I VALT SVARSALTERNATIV NEDAN:

01. A B C D 04. A B C D 07. A B C D 10. A B C D
02. A B C D 05. A B C D 08. A B C D 11. A B C D
03. A B C D 06. A B C D 09. A B C D 12. A B C D

BERÄKNA TOTALSUMMAN: FRÅGA 1,2,3,4,5,11: A=-2 POANG, B=-1 POANG, C=+1 POANG, D=+2 POANG
FRÅGA 6: A=-1 POANG, B=-1 POANG, C=+1 POANG, D=+1 POANG
FRÅGA 7,8,9,10,12: A=-4 POANG, B=-2 POANG, C=+2 POANG, D=+4 POANG

FÖR IN TOTALSUMMAN PÅ SKALAN:



HUR SMAKAR MAKT? BITTERT, SYRLIGT ELLER LJUVT? HUR MÄTER MAN MAKT? PÅ VÅG, PÅ KREDIT ELLER I RYGGDUNKAR? HUR FÅR MAN MAKT? VIA ARV, MILJÖ ELLER HANDSKAKNINGAR? MAKTEN ÄR FLYKTIG, SVÅR ATT GREPPA OCH IBLAND OFRIVILLIG. KONSTNÄREN LISTAR 99 MÄN OCH KVINNOR MED MAKT ATT BESTÄMMA VAD VI SKA TYCKA OCH TÄNKA. MAKT ATT VÄLJA VEM SOM FÅR BETALT. VEM SOM ÅKER UT OCH VEM SOM KOMMER IN. I KONSTVÄRLDEN ÄR MAKT MER INFLYTANDE ÄN BESLUTANDE. OCH DET FINNS BARA ETT SKÅL FÖR OSS ATT GÖRA DEN HÄR LISTAN. MAKTEN. DEN ÄR OFRÅNKOMLIG.

KONSTENS 99 MÄKTIGASTE



1 (1) DANIEL BIRNBAUM

CURATOR FÖR VENEDIGBIENNALEN OCH REKTOR PÅ *STAATLICHE HOCHSCHULE FÜR BILDENDE KUNSTE* I FRANKFURT.

Det är verkligen Daniel Birnbaums år. Och peaken kommer i Venedig från den 7 juni till 22 november. Han tänker hänga Jan Häfström på biennalens hetaste spot. Han ska hylla Yoko Ono och visa Öyvind Fahlström. Daniel Birnbaum är konstvärldens Jesus just nu, han kan väcka döda till liv genom att peka på dem. Så fort Lars Nittve vill sluta på Moderna museet är jobbet Birnbaums. Om han nu vill komma hem, vill säga. Han är nummer 13 på Art reviews »Power 100«-lista. En svensk toppnotering.

2 (8) JEANETTE BONNIER

KONSTSAMLARE, KONSTHALLSÄGARE, MEDIEMPERIUMSÄGARE OCH MILJARDÄR

Hon äger tio procent av Bonnierkoncernen. Hon skapade Bonniers konsthall i Stockholm och dess konststipendium. Och hon satte senast fokus på den nya kinesiska konsten. Jeanette Bonnier har medie-, affärs- och konstsvrige i telefonen.

3 (NY) GERARD DE GEER

KONSTSAMLARE OCH MILJARDÄR

Hans pengar får konstsvrige att tuga. De Geers privata konsthall Jarla Partilager på Östermalm i Stockholm är vår bäst bevarade offentliga hemlighet. Förmodligen för att De Geer är den ende svenske samlaren av riktigt internationellt format. En av dem som kan få in en artikel i Dagens Nyheter när han vill.

4 (NY) CLAES NORDENHAKE

GALLERIST, KONSTVARUHUSÄGARE OCH STYRELSELEDAMOT I ART BASEL

Den oerhört framgångsrike Stockholmsgalleristen har nu med hjälp av »en skånsk, konstintresserad och välbeställd vän« byggt ett galleriimperium i det gamla varuhuset Merkur i Berlin. Tolv gallerier och två konstsamlare samsas i Nordenhakes eget Chelsea. 40 miljoner kostade kalaset.

5 (51) LENA ADELSON LILJEROTH

KULTURMINISTER



Från att ha varit helt uträknad har hon tagit ett fast grepp om konstsvrige. Beväpnad med en färsk kulturutredning som förändrar konstkartan har hon dessutom börjat agera konstrecensent. Och visat att hon med några uttalanden kan sätta punkt för en lovande karriär. Fråga graffitikonstnären NUG.

6 (4) SUNE NORDGREN

MUSEICHEF, STYRELSEPROFFS OCH ORDFÖRANDE I SVERIGES BILDKONSTNÄRSFOND

Den här mannen har satt sin prägel på nästan alla (ok, ganska många) museisamlingar i Norden. Men framförallt är han ordförande för den mystiska och oerhört mäktiga sammanslutning som beslutar vem som ska få konstnärsstipendium, konstsvriges illuminati, Sveriges Bildkonstnärsfond.

7 (13) ROBERT WEIL

MECENAT, KONSTSAMLARE OCH AFFÄRSMAN

Sveriges synligaste konstmecenat. Till skillnad från vissa andra mecenater verkar Weils pengar aldrig sina. Istället går de till allt mer spännande utställningar på Magasin 3.



8 (42) IVAR BJÖRKMÄN

REKTOR PÅ KONSTFACK

Rektorn släppte tyglarna på eleverna och gjorde Konstfack till landets hetaste utbildning, medan kolleger och kritiker tog sig för pannan. Skolan där man får göra vad man vill var född.

9 (NY) INGRID ELAM

ORDFÖRANDE I KONSTNÄRSNÄMNDEN, DEKANUS PÅ

MALMÖ HÖGSKOLA OCH KRITIKER

Som ordförande i Konstnärsnämnden är även hon en av Konstsvriges illuminate. En kulturpersonlighet med brett nätverk.





(8) IVAR BJÖRKMAN

PÅ VILKET SÄTT ÄR DU EN MAKTHAVARE?

– Genom att skapa förutsättningar för framtidens utövare. Sålunda är det en fråga om tidsperspektiv. Om femtio år kanske man kan uttala sig om jag hade någon makt eller inte.

BERÄTTA HUR DITT KOTTERI SER UT.

– Ganska återhållsamt.

VAR ÄR MAKTEN ÖVER KONSTSVERIGE KONCENTRERAD?

– Mellan raderna.

KAN EN KONSTSKOLA FORTFARANDE »BILDA SKOLA« INOM SAMTIDSKONSTEN?

– Ja det kan den. Det beror på hur tydlig profil den har och om den kan förhålla sig oberoende av trender.



10 (9) NICLAS FORSMAN OCH ANDERS RYDÉN

VD OCH CHEF FÖR KONSTAVDELNINGEN PÅ STOCKHOLMS AUKTIONSVERK

Finanskatastrof, depression och recession till trots lyckades Auktionsverket sätta sprätt på galleristen Eva af Buréns samling vid en rekordauktion i mars 2009. Ett tecken på att konstmarknaden inte lyder ekonomiska lagar. Eller att vd-lönerna fortfarande är orimligt höga.

11 (NY) CECILIA WIDENHEIM

DIREKTÖR PÅ IASPIS

Tidigare har hon varit intendent på både Nationalmuseum och Moderna museet. Som nyutnämnd chef för ateljéprogrammet Iaspis kan hon sätta sin prägel på samtalet om samtidskonsten.

12 (2) LARS-OLOF GUSTAFSON

SEKRETERARE FÖR SVERIGES BILDKONSTNÄRSFOND

Konstsveriges grå eminens. Mannen som skriver under alla beslut om konstnärslöner. Makten över att ha eller inte ha sitter i hans signatur.

13 (12) ROLAND HJORT

DESIGNER OCH GRUNDARE AV WHYRED

Han fortsätter att klä svenska konstnärer. Numera låter han dem även designa sina egna postkonstkläder.

14 (30) EVA SWARTZ GRIMALDI

FÖRLÄGGARE

När Kulturutredningen äntligen presenterades visade det sig att ingenting kommer att vara sig likt om Eva Swartz Grimaldis förslag går igenom i Riksdagen. En utredning som kan påverka konstsvrige långt efter att Grimaldis uppdrag är över.

15 (44) NATHALIE DJURBERG

KONSTNÄR

I höst visas hon på Venedigbiennalens hetaste plats Arsenale, tack vare curatör Daniel Birnbaum. Det kommer att bli Djurbergs definitiva internationella genombrott.

16 (NY) CARL-GUSTAF PETERSÉN

VD PÅ BUKOWSKIS

Något mer pessimistisk om konstmarknaden än sina kolleger på Auktionsverket. Men eftersom Carl-Gustaf Petersén sätter priset på konst vet han vad han talar om.

17 (45) MARIANNE LINDBERG DE GEER

KONSTNÄR

En mover och shaker bakom de kulturpolitiska kulisserna som syns i alla viktiga konstdiskussioner. Hon drar i trådarna i Statens kulturråd och har ett nätverk som ingen annan. Gift med kusinen till 3.

18 (56) MAGNUS JENSNER

MUSEICHEF PÅ MODERNA MUSEET I MALMÖ

Nyttillsatt chef på Moderna Museet i Malmö. Har mycket att bevisa, men en stor institution till sitt förfogande.



19 (11) ANN LARSSON

KANSLICHEF PÅ KONSTNÄRSNÄMNDEN

Konstsveriges röda eminens. Drar i trådarna bland konstsvriges illuminati.

20 (5) JOCKUM NORDSTRÖM OCH KARIN MAMMA ANDERSSON

KONSTNÄRER

Det var inget märkvärdigt år för tjugohundratalets Carl och Karin Larsson. Inget märkvärdigt år för konstnärer överhuvudtaget. Men Jockum och Mamma är fortfarande konstsvriges familjeideal. Dessutom folkliga.

21 (21) LARS NITTVE

CHEF PÅ MODERNA MUSEET I STOCKHOLM

Det stormar alltid om Nittve. I fjol var det de falska Brilloboxarna som fick uppmärksamhet. Årets bedrift var att han gav sin fru jobb på museet.

22 (14) OLLE OCH PÅR WÄSTBERG

GENERALKONSUL RESPEKTIVE FÖRFATTARE

De båda power-bröderna Wästberg äger fastigheten vid Hudiksvallsgatan i Stockholm som blivit huvudstadens gallericentrum, »Stockholms Chelsea». Allt som behövdes var ett samtal med galleristen Andreas Brändström.

23 (91) MÅRTEN CASTENFORS



CHEF PÅ LILJEVALCHS KONSTHALL, STOCKHOLMS KONSTKANSLI

Castenfors styr Stockholms konstliv med järnhand, gott humör och nästintill oinskränkt makt över all konst som visas utomhus i Stockholm.

24 (NY) ISABELLA NILSSON



CHEF PÅ GÖTEBORGS KONSTMUSEUM

Från Millesgården till Göteborgs konstmuseum. Hon sitter dessutom i styrelsen för Bildkonstnärnsfonden. Isabella Nilsson har redan lovat att upphöja serier, barnboksillustrationer och animation till konst.

25 (28) ANDREAS BRÄNDSTRÖM

GALLERIST

Efter sitt långa samarbete med Jan Stene fortsätter han på egen hand som en av landets bästa konstförsäljare. Det bevisades av rabaldret kring graffitikonstnären NUG. Sprayfärg förvandlad till guld.

26 (23) DAVID NEUMAN

INTENDENT PÅ MAGASIN 3

Museichefen som spenderar Robert Weils pengar på intressanta grejer. Senast Santiago Sierra, som för första gången visades i Sverige.

27 HELENA PERSSON

CHEF PÅ NORRKÖPINGS KONSTMUSEUM

Tidigare chefen för Göteborgs konsthall driver numera sitt eget museum synnerligen rättrådigt. När det felaktigt påstods att Helmer Osslund var antisemit i en katalog på museet rättade hon felet. Även ledamot av konstsvriges mäktigaste brödraskap – styrelsen för Bildkonstnärnsfonden.

28 (NY) ANN-SOFIE NORING

UTSTÄLLNINGSKOMMISSARIE PÅ MODERNA MUSEET

Karin Larsson sätter ihop Modernas viktigaste utställningar, och håller i rodet när Lars Nittve är på semester.

29 (6) THOMAS SONESSON

VD FÖR GALLERIX

Allemansgalleristen som har oinskränkt makt över vad som hänger på svenska folkets väggar. Sveriges största bildförsäljare, i antal räknat.

30 (31) GERTRUD SANDQVIST

PROFESSOR PÅ MALMÖ KONSTHÖGSKOLA

Konstforskningens fanbärare utvecklar konstsvrige med roliga idéer. Senaste uppfinningen är Inter Arts Center, en kulturell experimentverkstad öppen för publik.

31 (NY) JAN ERIC LÖWENADLER

KONSTSAMLARE OCH KONSTHANDLARE

Gav finanskrisen ett ansikte i ett Kobra-reportage där han via telefon ropade in ett Damien Hirst-skelett samtidigt som han förlorade pengar på Lehman Brothers-kollapsen. Löwenadler låter pengarna rulla.



32 (38) NATALIA GOLDIN LUNDH

GALLERIST OCH MÄSSGENERAL

Startade konstmässan Market på Konstakademien i Stockholm för att skapa ett forum med stenhårt fokus på det konst egentligen handlar om – att tjäna massor med pengar.

33 (33) SVEN OLOF WALLENSTEIN

FILOSOF, REDAKTÖR OCH KRITIKER

En hardcore-intellektuell som sätter agendan för hur man får prata och skriva om konst i Sverige. Har genom sin undervisning och sitt skrivande visat att konst inte alls måste vara enkel och lättillgänglig.

34 (34) RESTAURANG RICHE

RESTAURANG

Bibehåller sitt inflytande som mötesplats för konstsvrige och deras kunder.

35 (63) ERNST BILLGREN

KONSTNÄR OCH TV-PERSONLIGHET

Utrustad med en ny bok full av åsikter om konst stärker Billgren sin position som folkhemets Andy Warhol. En folkkär elitist.

36 (19) BO NILSSON

EX-KONSTHALLSCHEF

Skulle han palla trycket från danskjävlar var frågan alla ställde sig när Bo Nilsson blev chef för konsthallen Charlottenborg i Köpenhamn. Det gjorde han inte visade det sig. Efter mycket bråk och skrik, och en utställning som hette just »danskjävlar«, fick Liljevalchs förra chef lämna jobbet i höstas.

37 (24) SARA ARRHENIUS

CHEF FÖR BONNIERS KONSTHALL

Före detta chefen på IASPIS som tryggt styr Bonniers kilformade konstskjuta på Torsgatan.

38 (39) NATALIA KAZMIERSKA

KONSTKRITIKER OCH JOURNALIST

Hon förnyade den svenska konstkritiken med sina texter i Expressen genom att vara sant journalistisk. Vågar spräcka bubblor och granska makten

39 (NY) BENGT SWEGMARK

KONSTSAMLARE OCH TEXTILFABRIKÖR

I maj 2008 avtäcktes till slut Jim Dines nio meter höga Pinocchiosstaty i Borås. Tre års hårdnackad opinion hade tystnat tack vare textilmiljonären och konstsamlaren Bengt Swegmark. Han ligger även bakom det stora grafik- och fotomuseet Fokus Borås. En stor mecenat.

40 (NY) MARTIN SCHIBLI

CURATOR PÅ KALMAR KONSTMUSEUM

I steget från konstkritiker till chefscurator har Schibli tagit sig närmare maktens centrum. Dessutom är han parhäst med Lars Vilks, och kan verka på flera arenor samtidigt.

41 (80) JAN WIDLUND

KONSTSAMLARE OCH ADVOKAT

Moderna museets juridiska rådgivare är delägare i Vingens advokatbyrå i Stockholm. Han är mycket intresserad av svensk konst och lånar gärna ut sina verk, dessutom.

42 (NY) THAM & VIDEGÅRD HANSSON

ARKITEKTKONTOR

De ritar rummen som den svenska konsten visas i. Och har oinskränkt makt över hur den presenteras.

(47) EMMA STENSTRÖM

PÅ VILKET SÄTT ÄR DU EN MAKTHAVARE?

Jag? Makthavare? Jag har legitimitet via mitt yrke som forskare. Jag känner en massa människor och har tillgång till viktiga kanaler som krönikör och bloggare, bland annat. Dessutom har jag suttit i ett antal styrelser, bland annat Kulturrådet, arbetat inom medierna och rör mig konstant mellan kulturen och näringslivet. Även om jag inte själv ser mig som en makthavare har jag utan tvekan en maktbas – och därmed ett ansvar.

BERÄTTA HUR DITT KOTTERI SER UT.

Kotteri är inte ett ord som jag själv skulle använda, men jag har en hel del vänner. Dels på mina två arbetsplatser, Konstfack och Handels, dels privat. Jag har ett ganska brett umgänge: näringslivsfolk, konstnärer, kulturarbetare och yrkesakademiker; många inom medierna och en del politiker – från båda blocken. Jag gillar blandningen och brytningarna. Och jag har aldrig gillat att tillhöra en grupp, ett kotteri.

VAR ÄR MAKTEN ÖVER KONSTSVRIGE KONCENTRERAD?

Jag vet inte, men jag vill tro att det finns flera centrum.

PÅ VILKET SÄTT SKILJER SIG MAKTUTÖVANDET I KULTURVÄRLDEN FRÅN AFFÄRSVÄRLDEN?

Egentligen inte så mycket, om man bortser från koderna. I grund och botten är det samma mekanismer, även om taket är högre i affärsvärlden än i kulturvärlden.



43 (85) YLVA OGLAND OCH RODRIGO MALLEA LIRA

KONSTNÄRER OCH GALLERISTER

Tensta konsthalls hårt kritiserade chefer flyttade till New York och blev löjligt hippa med ett galleri som väldigt få besökare sett i verkligheten. I alla fall om man ska tro dem själva. Hipstergenerationens Jockum och Mamma.

44 (25) VERNER ÅMELL OCH NICLAS ÖSTLIND

KONSTHANDLARE OCH CHEFSINTENDENT PÅ ÅMELLS KONSTHANDEL
Konsthandelns främsta radarpar.

45 (NY) MIKAEL ADSENIUS

DIREKTÖR FÖR STATENS KONSTRÅD

Moderna museets förre intendent ansvarar för att köpa och beställa offentlig konst.

46 (NY) SIROUS NAMAZI

KONSTNÄR

Trendsättaren som väntas bli nästa Nathalie Djurberg. Ung och framgångskrik, alltså.

47 (82) EMMA STENSTRÖM

VD FÖR KULTUR OCH NÄRINGSLIV

Konstvärldens stora frihandelsförespråkare tar allt större plats i Sveriges konst-samtal genom sin lobbying för skattefri kultursponsring. Hade kulturutredningens öra.

48 (47) KOBRA

TV-PROGRAM

DN Kultur på tv har en direktkanal in i det svenska konstkollektivets hjärtan och hjärnor.

49 (NY) JAN HANSEN

KONSTKONSULT OCH GALLERIST

Mannen som tog över Lars Bohmans framgångsrika galleri säljer konst som aldrig förr, påstod han strax efter finanskraschen. Han tjänade ju bra som vd på Stockholms Auktionsverk efter förra kraschen i början på nittioalet, så han borde veta hur man gör.

50 (NY) LAURENT »LARRY« LEKSELL

KONSTSAMLARE, HUVUDÄGARE I ELEKTA OCH LOBBYIST

Han har gjort sig en förmögenhet på strålkirurgi genom företaget Elekta. Stadsmissionens ordförande lägger sina pengar på konst och fajtas för att det ska bli avdragsgillt att skänka saker. Till konst, kanske? Miljardär – i alla fall innan finanskrisen.

51 (NY) PONTUS RAUD OCH ANDREAS RIBBUNG

GRUNDARE AV »SUPERMARKET«

På tre år har de förvandlat infallet Minimarket till den återkommande och allt mer prestigefyllda konstmässan Supermarket. Och bevisat att det finns ett oerhört livaktigt och spännande galleriliv vid sidan om det alldeles kommersiella.

52 (69) KARIN WILLÉN

KONSTNÄR OCH ORDFÖRANDE FÖR KONSTNÄRERNAS RIKSORGANISATION

Hon har genom enträget arbete blivit det självklara språkröret för svenska konstnärer. Tar allt större medialt utrymme i anspråk. Hård kritiker av svensk kulturpolitik.

53 (NY) ELISABETH ALSHEIMER

INTENDENT PÅ DUNKERS KULTURHUS I HELSINGBORG

Via journalistiken, juridiken och skulpturparken Wanås blev hon ny intendent på spännande Dunkers.

54 (NY) ANDREAS KLEERUP

MUSIKER

Vips så ersatte Kleerup The Knife på svenska konstfester. Ett nytt soundtrack till konsten var fött.

55 (78) INGELA LIND

KONSTKRITIKER PÅ DAGENS NYHETER

Konstkritikens drottning. Om man lyckas behaga Ingela Lind har man lyckats. En av få vettiga röster i vårens heta konstdebatt kring Anna Odell och NUG.

56 (72) MÅNS WRANGE



KONSTNÄR OCH REKTOR PÅ KUNGLIGA KONSTHÖGSKOLAN

Som sextioalist tillhör Wrangle fortfarande ungdomarna bland konstvärldens chefer. Tog över Mejan när Marie-Louise Ekman gick till Dramaten.

57 (26) LARS VILKS

KONSTNÄR

Efter succéåret med Muhammedteckningarna (då Lars Vilks ensam dominerade svensk konstdebatt,) har det varit ganska tyst. Uppsättningen av musikalen om hans omsusade teckningar blev inte den uppföljare han hoppats på.

58 (NY) BENGT OLOF JOHANSSON

PROFESSOR OCH NY CHEF FÖR KALMAR KONSTMUSEUM

Konstforskaren från Valand har arbetat med konstprojekt på Öland men tillträder nu som chef för landets snyggaste konstmuseum

59 (NY) LISA IVE MARK OCH ROBERT MÜLLER-BRUNOTTE

KONSTRÅD GIVARE PÅ IMART

Ok. Pengarna tog slut. Allt gick åt helvete för Carnegie. Men bankens konstråd-givare har ändå kvar sitt inflytande över var svenska konstkunder utan koll på konst lägger sina stålar.

60 (NY) MATTIAS NORDSTRÖM

FESTIVALARRANGÖR FÖR SKANKA LOSS

På den lilla hemliga festivalen »Skanka loss» i Gagnef träffas Sveriges kommande konstelit varje sommar och hittar på olika upptåg. Mattias Nordström har skapat ett Hultsfred för konststockholm.

61 (17) PETER ADAMSSON

ADVOKAT OCH ORDFÖRANDE FÖR SVENSK FORMS OPINIONS NÄMND

Hans nämnd har till uppgift att yttra sig om upphovsrättsligt skydd av brukskonst. Peter Adamsson har med andra ord bokstavigt talat exekutiv makt att avgöra vad som är konst.

62 (NY) CLEMENS POELLINGER



KONSTKRITIKER PÅ SVENSKA DAGBLADET

Frispråkig och klarsynt konstkritik som tar grepp om det offentliga konst-samtalet retar fortfarande vissa. Men Clemens Poellinger tycks mer inbäddad i Stockholms konstkretsar än de flesta andra kritiker.

63 (46) LARS BOHMAN

EX-GALLERIST

Efter det mystiska försvinnandet från gallerivärlden är hans inflytande lite svårare att sätta fingret på. Men med tanke på hans vänner, kunder och bekanta kan man inte räkna bort det.

64 (94) SOPHIE ALLGÅRDH

REDAKTÖR FÖR KONST-PERSPEKTIV OCH KONSTKRITIKER

Redaktör Allgårdh har en del fingrar i olika konstburkar och fortsätter att göra en värdig konkurrent till KONSTNÄREN.

65 (22) DN KULTUR

TIDNINGSDEL

Tidningen med oinskränkt inflytande över den svenska konstelitens åsikter.



66 (66) PÅL HOLLENDER

KONSTNÄR

Mannen som satte dokukonsten på kartan har återigen diskuterats livligt på grund av sina oetiska fonder, som delar ut pengar till missnöjda konstnärer. Även ihärdig försvarare av sin arvtagare Anna Odell.

67 (32) ANDERS KREUGER

FÖRESTÅNDARE PÅ MALMÖ KONSTSKOLA, INTENDENT PÅ LUNDS KONSTHALL OCH CURATOR

Förra chefen på NIFCA fortsätter att bygga sitt cv. Snart är han redo för något riktigt stort.

68 (77) RUDOLF STEINER

GURU

Intresset för biodynamisk odling exploderar över landet. Rudolf Steiners andliga idéer om vilket sorts mjöl människan egentligen ska äta fyller allt fler konstnärsmagar. Antroposofisk färg och form fortsätter att prägla kommande generationers konstnärer.

69 (NY) KENNETH OLAUSSON

PROJEKTLEDARE FONDEN INNOVATIV KULTUR

Förra chefen för Interaktiva institutet fick uppdraget att starta Stockholms stads fond för »innovativ kultur« som ska lära konstnärer hur man skaffar sponsorer. Fonden pytsar ut bidrag till nycirkus och digital konst. Och kommer förmodligen att stå modell för uppföljaren till Framtidens kultur.

70 (40) BJÖRN WETTERLING

GALLERIST PÅ WETTERLING GALLERY

Det är inget fel med att vara kommersiell om man vill tjäna pengar. Björn Wetterling vet hur man kombinerar detta.

71 (49) LARS O ERICSSON

EX-KRITIKER

30 år efter att Lyotards »Det postmoderna tillståndet publicerades börjar den postmoderna begreppsapparaten tappa greppet en smula. Andra kritiker tar över. Men halva konstsvrige saknar fortfarande den gamle.

72 (NY) PETER DAHL

KONSTNÄR

Återigen aktuell. Stödjer unga konstnärer genom att bjuda dem på drinkar. Oftast på KB.

73 (NY) JONAS KLEERUP

POSTKONSTGALLERIST

»Galleristen« som definierar en helt ny riktning i samtiden – postkonsten. Konst vars främsta mål är att vara konst.

74 (NY) JOACHIM GRANIT

CHEF PÅ FÄRGFABRIKEN

Från en roll i kulisserna klev han in som styrman för den privata konsthallen Färgfabriken i Stockholm när Jan Åman fick sparken.

75 (84) JOHANNA BILLING

KONSTNÄR

Det går framåt och uppåt för sjuttitalisterna, och Billing är en av de mest lovande.

76 (NY) NILS FORSBERG

KONSTKRITIKER PÅ EXPRESSEN

Expressenkritiker som gör allt större intryck på omvärlden med sin raka, roliga och begripliga stil.

77 (74) ANN-SOFIE SIDÉN

KONSTNÄR

Det går lite sämre för Sveriges mest framgångsrika konstnär för tillfället. I alla fall enligt Art facts.

78 (53) THOMAS ONSTAD

KONSTSAMLARE OCH EX-MILJARDÄR

De rikaste drabbas hårdast av finanskraschen. Kanske får den hemlighetsfulle före detta pappersmiljardären Onstad sälja lite Chagall, Munch och Picasso för att få det att gå ihop framöver.

79 (NY) BENGT ADLERS

INTENDENT PÅ DUNKERS KULTURHUS

Kom från Växjö konsthall och ersatte Magnus Jensner.

80 (NY) JESPER JOS OLSSON

KONSTSSAMLARE, AFFÄRSMAN

Icogrundaren Jos Olsson har manifesterat sitt konstsamlande genom att bygga en egen konsthall till sin digra samling på Gotland. Svart, dessutom. Än finns det lite IT-pengar kvar i konstsvängen.

81 (70) SVEN-HARRY KARLSSON

KONSTSAMLARE OCH BYGGHERRE

Han samlar på Ylva Ogland, satsar på offentlig konst och ska bygga en egen konsthall ritad av Gert Wingårdh mitt i Vasastan i Stockholm. Frågan är vad som händer efter finanskrisen. Bygget är planerat att börja i vår.

82 (NY) FRONT

DESIGNKONSTNÄRER

Designgruppen Front var först i landet med att göra fullfjädrad »design-art«. Nu vet framtidens designlever att de kan tjäna bättre på att göra få, svindyra saker i stället för många billiga.



83 (16) GÖRAN CHRISTENSON

CHEF PÅ MALMÖ KONSTMUSEUM

Han tyckte utställningen där Pål Hollender delade ut pengar från oetiska fonder som tjänade pengar på trampminor var en »succé«. Christenson står i alla fall upp för konsten.

84 (75) JAN ÅMAN

KONSTNÄRLIG LEDARE FÖR STOCKHOLMSUTSTÄLLNINGEN 2010

Han förlorade sin position som chef för Färgfabriken på grund av ekonomiska oegentligheter. Men inte sitt inflytelserika nätverk. Eller jobbet som chef för Stockholmsutställningen.

85 (NY) LISA ROSENDAHL

CHEF FÖR BALTIC ART CENTER

Hon tog över den gotländska konsthallen efter att utställningsverksamheten lagts ner. Men strävar vidare med residensverksamheten i nyöppnade lokaler.

86 (NY) CRYSTAL PALACE

GALLERI

Det första galleriet i Sverige som anpassade sig till design-art-trenden, och säljer konsthantverk på samma villkor som konst.

87 (NY) CLAY KETTER

KONSTNÄR

Amerikanskfödd skåningen Ketter regerar fortfarande listorna över Sveriges mest populära konstnärer. Därför inte oanat storaktuell på Moderna i sommar.

88 (NY) ANNA ODELL

KONSTSTUDENT



Lyckades med årets pr-stunt när hon spelade psykiskt sjuk och togs om hand av den svenska vården. Debatten rasade i en månad. Konstfack fick be om ursäkt. Fast bara lite. Maken till rivstart på karriären har inte skådats på länge.

89 (35) BJÖRN »BABY-BJÖRN« JAKOBSON

KONSTSAMLARE OCH BÄRSELETILLVERKARE

Alla väntar fortfarande på att Jakobsens utlovade konsthall på Värmdö ska bli verklighet. Men nu börjar väntan bli ganska lång.

91 (NY) ANITA NILERT OCH LOVISA MALMSTRÖM

KONSTRÄDGIVARE

De startade en konstfond och driver nu Department, som guidar kunder till rätt konstköp. Konstkonstulterna blir allt viktigare när ingen vill förlora pengar.

92 (60) MAGNUS KARLSSON

GALLERIST

Vid sidan av sitt eget galleri sitter han i juryn för Liljevalchs vårsalong.

93 (62) CARL JOHAN DE GEER

KONSTNÄR

68-generationens grand old man är tillbaka i full vigör. Men denna gång som författare. De Geers självbiografi är ett mästerverk.

94 (73) ARTFACTS.NET

SAJT

Konstvärldens barometer. Lars Vilks har byggt en hel konstteori kring webbplatsen Artfacts.

95 (NY) MATHS O ERICSSON

EX-MILJARDÄR

Konstmecenaten som aldrig blev. Han hällde in pengar i det fantasifulla konstprojektet »New World Bank«. Nu kämpar han för att hålla kronofogden borta.

96 (18) GOOGLES BILDSÖKNINGSFUNKTION

SÖKMOTOR

Google tappar mark. I dag genererar Youtube och Flickr fler nya konstverk.

97 (52) MARIE-LOUISE EKMAN

CHEF FÖR KUNGLIGA DRAMATISKA TEATERN

Hon valde teatern. Och förlorade sin position i täten bland konstsvriges makthavare.

98 (81) JOANNA RYTEL

KONSTNÄR

Riksfeminist.

99 (NY) KLAS BÖRJESSON

AVGÅENDE CHEF PÅ KALMAR KONSTMUSEUM

Efter tio år på sin post slutade Börjesson, och sade till pressen att han framöver återfinns på Kungliga biblioteket.

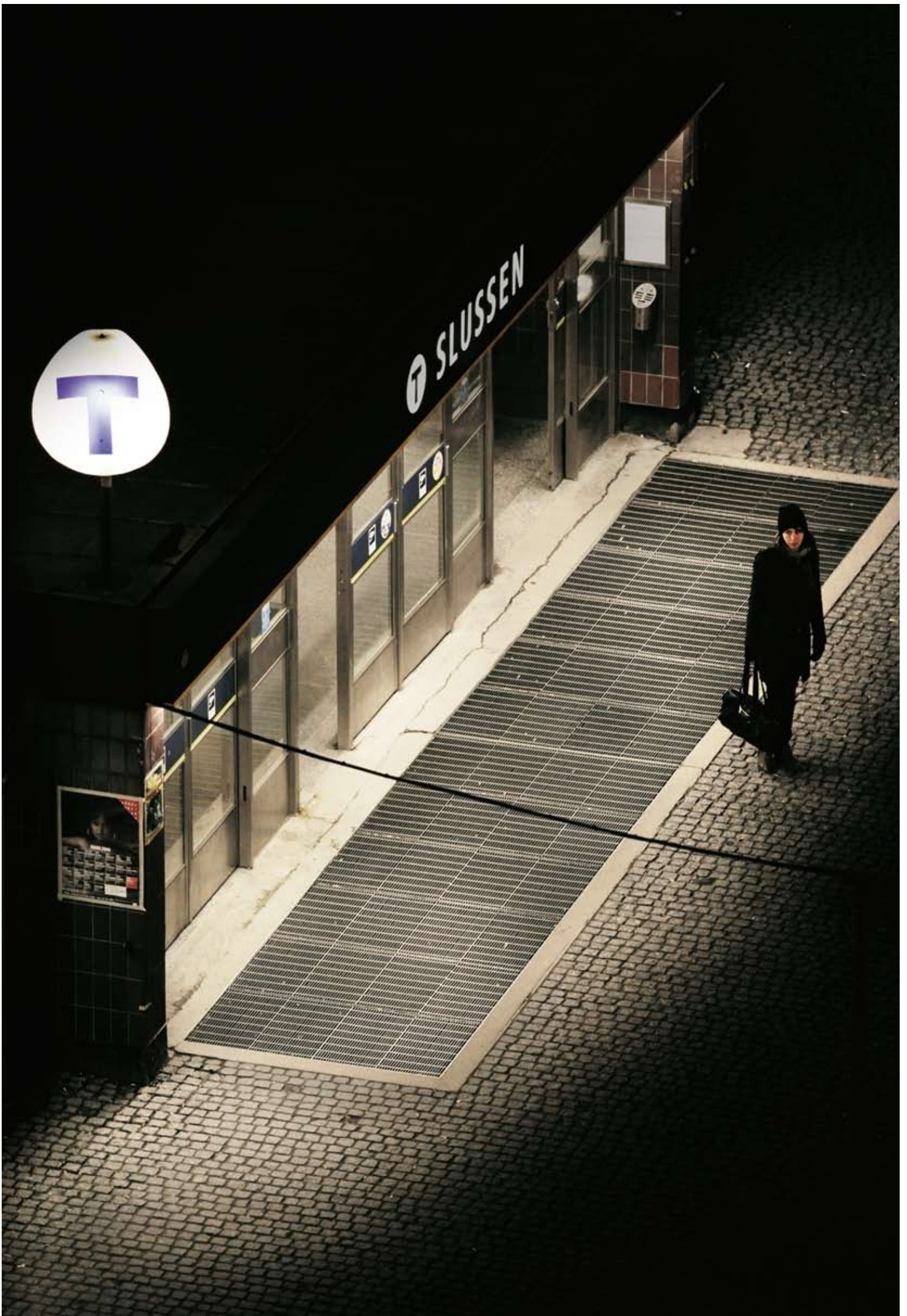
SAMMANSTÄLLNING: MARTIN AAGÅRD

ILLUSTRATION: LISA JONASSON

BUBBLARE
GALLERI HANG-UPS
MAGNUS UGGLA
CARLTHAM
NIKLAS BELENIUS
MICKE ELMENBECK
UGLYCUTE
JONAS BOHLIN
PATRIK BRUMMER
MIRIAM BÄCKSTRÖM
LENA CRONQUIST
ANNA-KARIN PUSIC
MIKAEL SKAJ
HELENA HÖRSTEDT
ROBYN
DAN JONSSON
NUG

UT FRÅN LISTAN
CHRISTIAN LARSEN
JAN STENE
KARIN DREIJER
ABSOLUT VODKA
IKEA
GUDRUN SJÖDÉN
CARSTEN HÖLLER
ULRIKA HYDMAN VALLIEN OCH BERTIL VALLIEN
INGRID EIKEN
JOHN PETER NILSSON
LASSE ÅBERG
RIKARD EKHMOLM
JENS FÄNGE
EVA ARVIDSSON
POWER EKROTH
RONALD JONES
DORINEL MARC
PETER HAGDAHL
PER UNCKEL





ÅRETS MEST OMTALADE KONSTVERK ÄR INTE VISAT ÄN. NÄR ANNA ODELL GICK UT PÅ LILJEHOLMSBRON I STOCKHOLM I JANUARI KLEV HON IN I ETT ETISKT GRÄNSLAND SOM HAR SKAKAT KONSTSVERIGE. KONSTNÄREN FICK DEN FÖRSTA STORA INTERVJUN.

GALENSKAPAREN

SENT EN KALL ONSDAG i januari utspelade sig årets konstverk. Få var där, men alla skulle komma att tala om det. Det var en händelse som fick konstkritiker kåren att svälla, kvällstidningssvärtan att blöda och bloggarna att bäva.

Publiken denna dag bestod inte av de vanliga konsthalls- och galleribesökarna. En handfull förbipassande intog ofrivilligt scenen på Liljeholmsbron den 21 januari. Skådespelet kunde börja. En ung kvinna, som precis som alla andra i rask takt skyndade över bron i den isande vintervinden, stannade plötsligt. Och började agera. Publiken skulle nog beskriva hennes beteende med ord som »märkligt«, »udda« och »sinnesförvirrat«. Hade hon lagt scenen några kilometer nordöst, låt oss säga på Sergels torg, hade nog få ryckt på ögonbrynen. Men på denna bro av sliten asfalt och betong stannar man inte frivilligt. När kvinnan började ta av sina kläder rädde inte längre någon tvekan. Hon lät dem singla ner i Liljeholmsvikens vatten.

Det dröjde inte länge innan scenen stormades. Polisen. Så långt är alla överrens. Men sedan uppstår förvirring. Sanningen slirar. En del påstår att kvinnan försökte hoppa från bron. Att hon var aggressiv och gjorde motstånd. Själv säger hon att det var polisen som var våldsam. Hoppa, det försökte hon inte.

KVINNAN OMHÄNDERTOGS OCH forslades i polisbil över till Kungsholmen och S:t Görans akutsjukhus. Där, påstås det efteråt, slog hon personalen och spottade dem i ansiktet. Hon

spändes fast i en säng och injicerades med lugnande.

Dagen efter, torsdagen den 22 januari, fick jourhavande läkare ett manus i hand i form av en projektbeskrivning. ANNA ODELL gick hem. Skådespelet var över. Men alla är inte överrens om vad som faktiskt hände på scen.

EN MÅNAD SENARE sätter sig Anna ner i den bruna Ikea-soffan på mitt kontor i Gamla Stan. Hon är eftertänksamt och lugn, men säger sig egentligen vara stressad. Inte av den mediala uppmärksamheten, utan för att hinna klart med sitt slutprojekt till utställningen på Konstfack den 12 maj.

– Allt har blivit mycket mer komplicerat sedan det kom ut i media, säger hon.

Hon vill vänta med att berätta om projektet, som hon liknar vid en halvfärdig målning, där alla färger ännu inte är på plats. Istället är hon här för att tala om konst, konservatism, media och om sig själv. Inte sedan LARS VILKS Mohammed-teckningar häromåret har konst varit en så medial angelägenhet, eller en konstnär så jagad och ifrågasatt. Skällsorden har haglat över konsteleven Anna Odell. Hon har kallats »snorunge«, »pajas« och »idiot«.

Anna Odell har tryckt på en känslig punkt i offentligheten. Hon har klivit ut i ett etiskt gränsland. Hon har inte bara svärtat nyhetspapper utan interna utredningar, förundersökningar och kommande forskningsrapporter. Det har till viss del varit ett spel bortom hennes kontroll. Hon skrev introt, sedan brakade crescendoet loss.

HUR UPPDAGADES HÄNDELSEN? SOM JAG FÖRSTÅR DET SÅ SKULLE DET INTE KOMMA UT FÖRRÅN VID KONSTFACKS VÅRUTSTÄLLNING I MAJ?

– Det var när Aftonbladet ringde mig på lördagen samma vecka. Vem som hade tipsat dem vet jag inte, de har ju källskydd. Men jag misstänker att det var överläkaren DAVID EBERHARD. Jag kan inte bevisa någonting. Men han var ju där direkt och kommenterade. Först sa han att »Anna Odell försökte slåss och bitas«. Två dagar senare hade det ändrats till »Anna Odell har slagit och bitit personalen och spotat dem i ansiktet.« Men även om jag har simulerat så har han förmodligen brutit mot journallagen. Hur många andra simulerar inte i psykvården? Det är okej att simulera för att få tabletter, men inte för att göra konst.

HUR REAGERADE DU NÄR DE RINGDE?

– Jag hade precis kommit hem från S:t Görans, och någon av medicinerna jag hade fått var långtidsverkande. Så jag var ju ganska drogad. Jag hade inte heller riktigt hunnit landa efter händelsen, som var otroligt jobbig på många sätt. Jag blev överrumplad av att någon läckt till media. De sade att de hade fått uppgifter om att jag hade agerat psykotiskt uppe på Liljeholmsbron och hotat med att hoppa. Det har återkommit på många ställen och är helt fel. Jag hotade aldrig att hoppa. Det är nog något som Konstfack har tyckt varit jobbigt. Att det har stått i media att jag hotat med att ta livet av mig. Det är många ute i samhället som har blivit kränkta av det. Människor som haft anhöriga...

MEN DU VILLE INTE TALA I MEDIA ALLS TILL EN BÖRJAN. VARFÖR?

– Jag stod på mig några dagar. Konstfacks jurist blev inkopplad fort, och de ville inte att jag skulle uttala mig. Jag kände att de på Konstinstitutionen hade stöttat mig hela tiden så jag lyssnade på dem. Det var lite skönt, då slapp jag vela så mycket fram och tillbaka om vad som var bäst att göra när man beskylldes för att vara oansvarig. Sedan har jag själv kommit fram till att det också är ett sätt att ta ansvar gentemot de människor jag »lurat«.

PÅ VILKET SÄTT?

– Om jag skulle gå ut för tidigt så skulle hela konstverket vara i onödan. Det obehag jag utsatt dem för. Jag ville inte gå in i en försvarsposition innan jag visat mitt verk. Det kan bli så himla tokigt. Men jag anser ju, och tror det är så lärarna också tänkt, att med min avsikt och min utgångspunkt i det här så har nyttan uppvägt det som var etiskt tveksamt.

DU KÄNDE DIG ÄNDÅ TVUNGEN ATT INGRIPA?

– Jag blev bara så chockad att jag blev anklagad för att ha slagits. Jag har aldrig varit våldsam i hela mitt liv. Jag var tvungen att reagera.

»SNABBTOCH MOTSTÅNDSLÖSTHARENVISS BESKRIVNING AV ETT HÄNDELSEFÖRLOPP ETABLERATS I MEDIERNA; BERÄTTELSEN HAR ÖVERTAGITS, UPPREPATS OCH SNART KOMMIT ATT FÅ ROLLEN AV GÅNGSE SANNING OCH HISTORIESKRIVNING«, SKREV NÅGRA AV DINA LÄRARE PÅ DN KULTUR. HÅLLER DU MED?

– Verkligen, det är David Eberhards lögn som fått bli sanningen. Men det har i slutändan varit positivt för mitt verk. Det var värt det här. Jag har inte mått så dåligt av det, och det har inte påverkat mig så mycket. För det mesta har jag mått ganska bra. Det kommer bli så tydligt senare hur fel många har haft. Människor som skapat en sanning som kommer visa sig vara helt felaktig.

DU HAR BLIVIT UTSATT FÖR DET SOM MAN BRUKAR KALLA ETT MEDIEDREV. BESKRIV DEN UPPLEVELSEN.

– Det har varit sjukt mycket. Men jag mår bra av att det händer mycket. Jag hann aldrig riktigt bearbeta den psykiskt jobbiga upplevelsen av att bli intagen på S:t Görans. Så på sätt och vis var det skönt att det var kaos.

Jag vill inte dra ner Konstfack i skiten, men för mitt projekt och förhoppningsvis för Konstfack i framtiden så har medieuppmärksamheten varit bra. Mina åsikter om akutuppsykvården har bekräftats av hur de har reagerat.

DET HAR SKRIVITS MYCKET KÄNSLOSTARKT OM DITT PROJEKT. HANNE KJÖLLER SKREV OM HUR HON SJÄLV HADE RÄDDAT EN SJÄLVMORDSBENÄGEN KVINNA.

– Det var en tjej som hon hade räddat före jul. Sedan beskriver hon hur jag driver med dessa människor.

Att hon inte kunnat förstå att jag hade en tanke med det jag gjorde. Att det inte handlade om att vara mediekåt. De flesta konstnärer har ju faktiskt ett syfte med det de gör. Och när det har framgått att jag hade stöd från Konstfack så borde det vara tydligt. Jag hade förväntat mig mer, inte minst från henne. Jag har blivit förvånad över att så många tänker så kort. Jag tror många som har uttalat sig kommer att känna att de har gjort bort sig senare.

VARFÖR HAR DET FÅTT SÅDAN UPPMÄRKSAMHET?

– Jag tror att det har med mixen av konst, skattepengar och psykvård. Och att människor har blivit lurade, till råga på allt av en tjej. Tillsammans bidrar dessa ingredienser till en bomb.

VAD SÄGER DU OM ANKLAGELSERNA OM ATT DU BARA ÄR EN EFFEKTSÖKANDE KONSTNÄR?

– Det går ju inte ihop med hur jag agerat. Det är väl konstigt att den här mediekåta konstnären inte har dykt upp i varenda tidning och varenda teveprogram? Jag hade ju kunnat vara med hur mycket som helst, egentligen. Om jag hade velat.

FINNS DET INTE EN LOCKELSE MED MEDIA DÅ? ALLA KONSTNÄRER
VILL VÄL NÅ UT MED SIN KONST?

– Det är en jävla massa slit att vara konstnär, då kan det såklart ibland vara roligare att sitta och prata med journalister som är jätteintresserade av det man gör. Det blir det en kamp mellan vad man bör göra och vad man vill göra.

NÄR BESTÄMDE DU DIG FÖR ATT BLI KONSTNÄR?

– När jag var liten sa folk i släkten att »Anna, hon är vår lilla konstnär« för att de tyckte jag var så duktig på att rita. Jag tyckte det var hemskt. Jag ville absolut inte bli konstnär. Jag tror det hade mycket att göra med i den skola jag gick i Enskede. Där var inte kultur något som man prioriterade. I min klass fanns inga kulturmänniskor.

NÄR ÄNDRADE DU DIG?

– Det var nog i högstadiet. För mig har alltid lek och konst hängt samman. Nu menar jag inte att konsten är en lek, utan ett jobb. Men konsten är ett sätt att förhålla sig till livet som liknar leken. Fantasin spelar en viktig roll, och att låta fantasin ta plats och vara fri. Den friheten finns inom konsten. När jag kom upp i tonåren och man skulle sluta leka så var det en katastrof för mig. Det var en skräck när jag började inse att mina vänner plötsligt tyckte att det var löjligt att leka. När jag nådde den åldern att det inte gick att leka längre... och jag ännu inte hade funnit konsten, så var det som att leva i ett vakum. Jag visste inte hur jag skulle finnas till.

SÅ KONSTEN VAR EN FÖRUTSÄTTNING FÖR ATT LEVA?

– Ja, när jag långt senare hittade konsten på riktigt, det var då jag kände att jag kan ju faktiskt leva. Det var ett sätt att hantera livet på. Jag klarar inte av att göra det på det vanliga sättet. Jag har väl ett handikapp, eller andra förutsättningar beroende på hur man ser det.

ÄR DET FRIHETEN SOM ÄR VIKTIG?

– På sätt och vis är det väl en flykt från verkligheten. En lek när man var liten, ett jobb idag. Jag har en frihet att göra nästan vad jag vill. En möjlighet att göra det jag brinner för som jag är fri i, precis som i leken. Det finns inga mallar som man måste passa in i. Sedan finns det såklart koder också inom konsten, men de är friare och mer accepterande än på andra ställen.

ÄR INTE DIN LEK PROVOCERANDE DÅ?

– Jo, jag har väl upptäckt på senare tid att det jag gör är sådant som människor kan bli provocerade av. Men jag har inte känt så, det är inte provokationen i sig som är drivkraften. Jag utgår från egna erfarenheter och intressen och vill lyfta fram motsättningar.

»JAG TROR MÅNGA SOM
UTTALAT SIG KOMMER ATT
KÄNNA ATT DE HAR GJORT
BORT SIG SENARE«

»KONSTEN MÅSTE BEFINNA
SIG LITE I GRÄNSLANDET TILL
VAD SOM ÄR OKEJ«



DU BÖRjade SOM SKULPTÖR, NÄR GICK DU ÖVER TILL
PERFORMANCE?

– Det var mer på hobbynivå. Jag mår jättebra när jag arbetar med händerna, men det jag gör nu är stimulerande på ett annat sätt, mer intellektuellt.

HAR DU NÅGRA REFERENSER I DITT PROJEKT?

– PÅL HOLLENDER och hans sätt att arbeta intresserar mig. Sen har jag intresserat mig för OLLEG KULIK. Men mest ur en tidsaspekt, som när han agerade hund på Färgfabriken. Han fortsatte att spela hund även efter att polisen gripit honom. Tiden är intressant; hur länge behöver man gå in i en roll får att visa på någonting, och hur länge orkar eller kan man spela en roll?

DU GJORDE ETT ANNAT VERK FÖRRA ÅRET SOM RELATERADE TILL
PSYKISK SJUKDOM. BERÄTTA OM DET.

– Ja, det ställdes ut på Konstfack. Jag gjorde det tillsammans med VERA SJUNNESSON som går i min klass. Det handlade om min farmor som är paranoid. Vi hade en idé om att

vi skulle hjälpa henne i hennes möten med människor. Men vi misslyckades med att ta henne på allvar. Så istället vände vi kamerorna mot oss själva och tog kontakt med personer som hon varit i kontakt med, en läkare som hon kallade den »onda«, den »goda« och »polis«. Det var då iden om en fejkad psykos dök upp. Vi ville iscensätta en kort psykos. Vi började ringa samtal och se hur de ska reagera på olika vårdinrättningar. Men det blev inte av.

TVEKADE DU ALDRIG ATT SPELA PSYKOSEN PÅ
LILJHOLMSBRON?

– Jag tvekade, men inte så att jag inte skulle göra det. Jag hade förberett och arbetat med det så länge att det inte fanns någon återvändo. Jag kom till en tröskel där det inte fanns något annat alternativ. Om jag hade lyssnat på och följt mina känslor hade jag inte vågat göra det. Så jag gjorde det bara.

HUR NÖDVÄNDIGT VAR DET FÖR DITT SLUTGILTIGA VERK?

– Helt nödvändigt. Jag ville visa på saker som man inte kan visa på ett trovärdigt sätt annars. För mig har reaktionerna på



det jag gjort ytterligare bekräftat hur viktigt det var att genomföra iscensättningen. Speciellt med tanke på S:t Görans agerande.

ATT GÅ HELA LINAN UT?

– Ja, att inte bara tala om det. En del var oroliga att jag skulle bli skadad. Men ska man behöva bli skadad när man utsätter sig för vård? Det skulle ju vara absurt! Den tanken gjorde det ännu viktigare för mig att genomföra det. Om det är farligt att få vård är det väl bättre att jag som frisk gör det än någon som är sjuk?

* * *

Konsthatet har spirat under våren. Anna Odell har ensam skakat om konstsverige. Och än mer institutionen Konstfack, vars hela existens har ifrågasatts av allt från populistiska riksdagspolitiker till moraliserande krönikörer. En liten trupp av konstnärer och konstkritiker har ryckt ut till försvar mot en ilsken folkstorm. Konstbegreppet har satts i brand. Vad är konst? Vad får man göra som konstnär?

En illa dold ilska har genomsyrat debatten. S:t Görans

överläkare David Eberhard skrev på debattsajten Newsmill: »Om det är konst så skulle jag kalla det för hötorgskonst. Hennes installation spelar i samma liga som tavlor på gråtande barn och spelande orrar. Hon och hennes prefekt borde klippa sig och skaffa sig ett riktigt jobb.«

Kulturkonservatismen har renässans. Krönikören JOHAN HAKELIUS skrev i Aftonbladet (31/1 2009) att den moderna konsten är sinnesjuk, och hoppades att »konsten, inom några år, tillfrisknar och blir vacker och figurativ igen.« Chefredaktören på tidningen Axess, JOHAN LUNDBERG, vill att konsteleverna ska återgå till ateljén med penseln i hand och lämna offentligheten i fred. Kulturministern LENA ADELSON-LILJEROTH utnämmande av NUG-S verk till ickekonst var ännu ett led i den gryende konservativa kulturpolitiken. I den nya Kulturutredningen beskrivs konstens roll som en positiv kraft, ett balsam för själen, en läkeört för folkhälsan, en sårsalva för miljön och en energidrink för tillväxten inom de kreativa näringarna. I den kulturvisionen har inte Anna Odell någon plats.

* * *

EN HEL DEL POLITIKER HAR DEBATTERAT KONSTBEGREPPET I VÅR.
VAD TROR DU DET TYDER PÅ?

– Det beror nog på kulturkonservatism, det är moderatstyrelse och lågkonjunktur. När det finns lite pengar, och när någon kommer och utnyttjar skattebetalarna, så reagerar människor. Men fokuset riktas ofta mot små människor, inte mot de stora pamparna som förskingrar miljoner. Men det är väl enkelt att ha en syndabock.

FINNS DET ETT OMFATTANDE KONSTHAT?

– Ja det ligger nog och pyr under ytan och när något sådant här händer blossar det upp till brand. Det finns en stereotyp bild av konstnärer som flummiga personer som glider runt och jobbar lite när dem faller sig in.

DU MENAR ATT DEN OFFENTLIGA BILDEN AV VAD KONST EGENTLIGEN ÄR INTE STÄMMER?

– Det är besvärligt att den fina konsten bara är något för en liten inre krets. Men samtidigt har det ju alltid varit så. Konst som upprörde förr upprör inte idag. Det har alltid funnits konstnärer som bara gör vackra saker. Sedan finns det konstnärer som gör nya, provocerande saker. Men inte provocerande för sakens skull. Det är inte meningen.

I EN INTERVJU MED DN SÅ GJORDE DU EN JÄMFÖRELSE MELLAN JOURNALISTIK OCH KONST ... ATT EN JOURNALIST HADE KUNNAT KOMMA UN DAN MED DET DU GJORDE?

– Det tror jag. Bilden som många vill ha, och har, av konstnärer är att de ska måla vackra tavlor. En journalist har en utbildning där de har lärt att gräva efter sanningen och att blotta orättvisor, medan en konstnär som gör något liknande stämplas som egoistisk och mediekåt.

JOANNA RYTEL SKREV I EN ARTIKEL PÅ NEWSMILL ATT KONSTENS UPPGIFT ÄR ATT BLOTLÄGGA DOLDA STRUKTURER I SAMHÄLLET. DET ÄR JU SNARLIKT DET JOURNALISTER GÖR. VARFÖR ÄR DET PROVOCERANDE NÄR DET GÖRS AV KONSTNÄRER?

– Eftersom bilden av en konstnär verkar vara att han eller hon är det för sin egen skull medan en journalist agerar för samhället. Det provocativa då bygger väl på att konstnären antas vara egoist. Det finns ändå en viss skillnad, som konstnär kan man att behandla sitt material på ett friare sätt. Konstnärer har nog oftare en personlig förankring i det man gör än journalister.

MIN BILD ÄR ATT KONSTEN KAN VISA PÅ MER SVÅRBEGRIPLIGA OCH SVÅRFÖRKLARLIGA STRUKTURER ÄN JOURNALISTIKEN...

– Ja och det kräver lite mer utmanande metoder för att visa det.

MEN ÄR DET INTE BILDEN AV ATT KONSTNÄRER KAN KOMMA UN DAN MED VAD SOM HELST SOM PROVOCERAR?

– Det är en fördom. Jag vet inte var den kommer ifrån. Jag tror det handlar om en okunskap och ett ointresse för vad konst är och hur konsten fungerar.

FINNS DET INTE NÅGOT PROVOCERANDE I ATT DU OCH NUG OCKSÅ GÖR KONST SOM FÖRFLYTTAT SIG UTANFÖR KONSTENS VITA RUM? SOM UTSPELAR SIG I DET OFFENTLIGA?

– När människor mer eller mindre blir tvingade att se saker blir de upprörda. Det är inte alla som tar steget in på ett galleri, väldigt få faktiskt. Att bli utsatt för konst är provocerande. Jag har lite svårt att förstå den hårda kritik som riktats mot mig och Konstfack. Skulle verkligen allmänheten vara så ömklig att den behöver skyddas från oss?

I KONSTFACKS INTERNA UTREDNING BESKRIVS HUR SKOLAN DRABBATS AV »SAMHÄLLET S TVIVEL« GENOM DITT AGERANDE...

– Det har de ju gjort. Där kan man väl snacka om det där konsthatet som finns. »Varför ska konsten få göra så med skattepengar?« Vad det gäller mitt agerande tycker jag det känns i det närmaste löjligt, jag har ännu inte visat mitt verk, Dessutom bygger de detta antagande bara på den negativa opinionen. Jag har också ett stort stöd i det jag gjort från både konstnärer och allmänheten. Men jag tror att den gruppen är lite mer sansad, och framför allt inser att det kan vara klokt att vänta med att uttala sig tills jag visat mitt verk.

ÄR MÅNGA PÅ KONSTFACK RÄDDA FÖR DE NYA ETISKA RIKTLINJERNAS KONSEKVENSER?

– Alla känner sig låsta nu, men det har nog mer med Ivars (Björkman) inställning att göra. Att han inte stått upp och försvarat konsten. Konsten måste befinna sig lite i gränslandet för vad som är okej, precis som journalistiken. Annars blir det jävligt tråkigt, det sker ingen vidareutveckling. Då står vi bara där med den »tillåtna« konsten, den vackra konsten. Med strikta etiska regler kommer inte konsten att kunna erbjuda samhället något.

HAR DE VARIT FÖR FEGA?

– Inte Konst, men Konstfack i övrigt. Det är rektorn som har tillsatt den etiska utredningen och det är ju att misstänkliggöra sin personal. Återigen så vill man alltid hitta en syndabock. Jag vet även att JONAS BOHLIN som deltog i utredningen är, vad ska jag säga ... konservativ.

ÄR DET KONSTENS UPPGIFT ATT UTFORSKA GRÄNSLANDET MELLAN DET LAGLIGA OCH OLAGLIGA?

– Det kan finnas ett värde i att bryta vissa regler. Nu tror jag många är förvirrade om hur de ska gå vidare med sina projekt. Man börjar fundera på vad man får och inte får göra. Det blir en mental spärr. Dessa riktlinjer riskerar att förhin-



dra konst redan i förarbetet. Mitt verk hade förmodligen inte uppfattats som så provokativt om det vore klart. Hela den här grejen har mycket med tillfälligheter att göra. Hade inte David Eberhard varit läkare på S:t Görans så hade det förmodligen inte blivit en sådan skandal.

ÄR DET SÅ DU SER PÅ DET?

– Jag trodde innan, och tror fortfarande, att de flesta chefer inom psykiatrin inte hade reagerat som Eberhard gjorde. De hade sagt att »ja, om du inte är sjuk så får du gå härifrån« och sedan inget mer med det. Men Eberhard är ju den som är mest mediekåt i den här soppan. Och det tycker jag är intressant.

KÄNNER DU INGA MORALISKA TVIVEL?

– Jag anser inte att jag utsatt polis och personal på psykakuten för något så allvarligt. Jag har lurat dem, men jag har annars inte utsatt dem för något som de inte ser i stort sett dagligen. Den moraliskt svåra delen är väl i så fall att jag utsatte de förbipasserande för något som de kanske aldrig varit med om. Jag har lyckats få tag i två av de tre personer som stannade hos mig den kvällen. Och det märkliga är att de absolut inte känner sig kränkta och knappt ens lurade. Det som däremot har känts problematiskt för mig är att patienter som var sjuka förmodligen fick vänta längre. Men jag hoppas

och önskar att mitt projekt i slutändan kan ge något till dem som behöver ta hjälp av psykiatrin.

DU MISSTÄNKTS FÖR EN RAD BROTT. BLAND ANNAT FALSKT ALARM, VÅLDSAMT MOTSTÅND, OFREDANDESAMT OREDLIGT FÖRFARANDE. DET KAN I VÄRSTA FALL GE FÄNGELSE, HUR KÄNNES DET?

– Jag blir arg. Tänk om jag skulle bli dömd för någonting som jag inte har gjort. Saker som inte stämmer överhuvudtaget. Det skulle kännas förjävligt.

I MAJ PRESENTERAR DU DITT VERK PÅ KONSTFACK, OM DU INTE DÖMS INNAN. OM MAN INTE HADE SÅ MYCKET PÅ FÖTTERNA SÅ KANSKE MAN VORE LITE OROLIG NU?

– Jag känner att jag både kan vända debatten och har något mycket viktigt att säga.

* * *

Den 12 maj inleder Anna Odell sista akten. De slutgiltiga recensionerna är ännu inte skrivna.

TEXT: ANDERS RYDELL
FOTO: FRANK ASCHBERG

CANDYLAND

Så här i dåliga tider kan det ju vara praktiskt att göra konst som går att äta. Men eftersom det är dåliga tider för det mesta för konstnärer kanske det inte är så konstigt att ätbar konst dyker upp lite när som helst.

Det är frestande just nu att försöka hitta exempel på godis (eller varför inte glass?) som konstmaterial. Godis går upp markant i försäljning under lågkonjunkturer.

Den ätbara konsten var sällsynt innan sextiotalets experimentlusta. Och då måste man nog se det i kontexten av en utdragen högkonjunktur: ett samhälle där den västerländska konsumismens maskineri snurrade allt snabbare, samtidigt som kritiken mot den ökade. Där Warhols soppburkar bejakar tillståndet är andra verk snarare en kritik mot förmodat seriösa material och museernas seriositet och konservatism. JOSEPH BEUYS verk *Economic Values* (olika livsmedelsförpackningar från DDR 1977–1982, presenterade på hyllor av järn) kan väl sägas vara inne på den linjen, med sina vardagsföremål som tar ner konsten på jorden.

Happeningens gudfader ALLAN KAPROW använde ofta mat. Han byggde bland annat en vägg av bröd och marmelad nära Berlinmuren 1970.

Året därpå öppnade CAROL GOODDEN och hennes mer kända pojkvän GORDON MATTA-CLARK restaurangen Food i SoHo i New York, för att föra samman konstnärer genom experiment med mat. Köket var öppet mot restaurangen och matlagningen en performance. Det bjöds på benmiddagar, hel fisk i geleblock och levande räkor i ägghalvor. Egentligen var det en förlängning av temamiddagsfester som hållits i årtal i olika konstnärsloft. Praktisk urbanism och relationell estetik innan begreppet ens myntats. »It was a beautiful, nourishing, vital, stimulating new concept, which was a living, pulsating hub of creative energy — and piles of fresh parsley«, sa Carol Goodden i en intervju till New York Times i en intervju.

En sentida efterföljare, om än mindre okonventionell i ingredienserna, är RIRKRIT TIRAVANIJAS currykok i olika New Yorkgallerier på nittiotalet.

På konstmässan Supermarket i februari bjöd galleri Candyland ut färskpressad juice för egen krisvaluta, som man först måste växla till sig. Ett helt annat sätt att använda ätbart material hade

FELIX GONZALEZ-TORRES. *Untitled (Portrait of Ross in Los Angeles)*

1991, var en hög med fruktkola som vägde 85 kilo. Vikten var en referens till hans älskare som gått bort i Aids ett år tidigare. Besökarna fick ta med sig och äta av verket, och högen fylldes på vartefter. Den orala konstupplevelsen fortsatte långt utanför utställningens väggar och tidsramar. Konsten blev rent fysiskt en del av sin betraktare.

Ross spreds vidare som den mystiska transformationen när oblater vid högmässan blir Jesus kött och de kristna får ta del av Gud själv genom att förtära honom. Men som den gamla skörd gudinnan Demeters (som bor hos dödsjuden Hades under vinterhalvåret) ymnighetshorn fylls verket hela tiden på igen. Representationen av den saknade älskaren blir en symbol för livet och dödens cykliska tillstånd.

Fem år senare dog Gonzalez-Torres själv. På sätt och vis liknar den poetiska, mystiska tonen i hans godisverk VICTORIA BRÄNNSTRÖMS *Tillbakakaka* från 2003. Där är den eviga modern är representerad, full av sockerkaka. Evtig självförtärande i sitt givande av sig själv till det att hon helt enkelt inte räcker till längre.



Vad ska konstnärer leva av när de blir allt fattigare? Kanske är det dags att börja tugga i sig konsten. Paul Steen serverar en välsmakande konsttrend.

VIK MUNIZ påstår gärna själv att hans mattavlor är en sorts magi. Han ser dem som »sämsta möjliga illusion som fortfarande lurar ögat på en genomsnittlig person«. Det känns som ett tankesätt hämtat från en högkonjunktur. Vik Muniz behöver inte tänka på att han ska ha mat för dagen eller fundera på jordens framtid. Han kan i lugn och ro ägna sig åt att lura folk och leka med mat. Här handlar det knappast om att visa hur medveten man är om produktionen och hanteringen av globala resurser.

Den amerikanska konstnären och arkitekten FRITZ HAEG är annars i ropet som förkämpe för en samtida odlingsaktivism. Förra året kom hans bok *Edible Estates: Attack on the Front Lawn* ut. Där förespråkar han grönsaksodlingar på varje gräsmatta för att ta produktionen av mat dit människor bor, och göra något åt livsmedelskris och långa skitiga transporter. Idén är inte ny — den förankrar sig historiskt bland annat i de »Liberty Gardens« som under andra världskriget blev många amerikaners hobby för att säkra försörjningen.

Kan man se ett mönster? Vi kanske kan ringa in tre grupper av ätbar konst. I goda tider dyker den ofta upp som en kul grej, för att leka med etablerad konst och ett ytligt och kommersiellt samhälle. Det ätbara materialet kan också ha ett symbolvärde i sig. Men också vad och hur vi äter, och hur det tillverkas, är en politisk handling. Ett uttryck för ett sätt att se på hur vi lever eller borde leva tillsammans. Har man inga pengar är mat inget att skämta om. Då kan akten att själv producera en del av det man behöver för att leva bli en symbolhandling för att rafsas åt sig en del av den kontroll man upplever sig ha förlorat över sitt eget liv. Som en tredje väg kan konstnärens eller publikens förtärande av konstverket vara en del av upplevelsen. Att äta tillsammans kan sammanföra människor. Att få någonting att äta av konstnären blir ett sätt att sprida verket. Det är ett intimt och personligt sätt att uppleva konst, och ofta en del av en lägmäld och reflekterande konstnärlig process. Detta dyker upp oavsett konjunktur, även om man skulle kunna se Felix Gonzalez-Torres barndomsnostalgiska material som ett uttryck för behovet av trygghet i ett tillstånd av förlust och transition.

Ta till exempel himlaskådaren SPENCER FINCH. Han ställde ut verket *Sunset* på Museet för Samtidskonst i St Louis i USA i somras. Utgångspunkten var något så kitschigt som färgerna i en solnedgång som han först observerat och gjort akvareller av. Han använde sedan en glassmaskin som producerade mjukglass i olika pastellfärger som motsvarade minnet av färgerna i solnedgången, och ställde upp ett glasstånd på gatan utanför museet. Givetvis en hit hos utställningspubliken. Det fick främlingar att börja prata med varandra ute på gatan. Produktionen och frysboxen i standet drevs av miljövänliga solceller från museets tak, så att solen blev en del av hela den konstnärliga processen från idé till försäljning. Det var naturligtvis också ett sätt att befria konstnären från det dyra amerikanska elnätet. I och med det har Spencer Finch lyckats inkorporera de flesta aspekterna av ätbar konst. I ett verk som fungerade lika bra innan börsen föll som det skulle göra just nu.

PAUL STEEN

ÄR KONSTNÄR OCH SKRIBENT MED HEMVIST I BERLIN.

FARLIGA RECEPT

KONSTENS INGREDIENSER KAN I SIG VARA HARMLÖSA – ETT PASS, ETT KORS, EN URINOAR. MEN TILLAGA DEM RÄTT OCH DE KAN FÖRÄNDRA VÄRLDEN. SIGNERA URINOAREN, BYT UT PASSFOTOT OCH PISSA PÅ KORSET OCH SÅ FÅR DU EN LIVSFARLIG ANRÄTTNING. **MAGIN LIGGER INTE I RÅVARORNA UTAN I TILLAGNINGEN.** *KONSTNÄREN PRESENTERAR TRE LUSTFYLLDA RECEPT PÅ KONST SOM SKAKADE SVERIGE.*



PRE-SKÄNDA FLAGGAN (CARL JOHAN DE GEER, 1967)



FOTO: BOHMAN & SJÖSTRAND. STYLING: CAMILLA KRISHNASWAMY



PRE-PIPPI EXAMPLES (PALLE TORSSON 2001)





PRE-STILL LIFE (NATALIA EDELMONT, 2003)



FOTO: KLARA G. STYLING: LISEN SUNDBERG

VEM ÄR VÄRLDENS BÄSTA KONSTNÄR?

I sommar visar museet Jamtli i Östersund en utställning som kallas »Världens bästa konst«. Curatorerna har valt ut några av konsthistoriens mästerverk i originalformat samt favoriter ur Jamtlis egen konstsamling. Och barn ska få berätta om sina konstfavoriter – vilka verk de tycker är bäst i världen. Ungefär så lyder museets egna formuleringar. Världens bästa konst, den måste väl vara gjord av världens bästa konstnärer? Det borde vara en logisk följd.

Ibland känns det som att konsten är på väg att bli som Idol, tv-programmet som skapar en vinnare. Vår största dagstidning, Dagens Nyheter, delar numera ut ett kulturpris till den konstnär som röstas fram som den *bästa*. Men visst kändes det mer förbjudet att tänka i termer som »världens bästa konstnär« före slutet av nittiotalet? Är det konstutbildningen, kulturbegreppets förändring, den nya konstnärsrollen, pengarna eller konstmarknaden som gjort det tillåtet? Är det medias fel? Politikens? Eller Lars Vilks? Han som praktiskt taget varje dag skriver på sin hemsida om olika konstnärers placeringar på Artfacts lista över status och »värde«.

Vad är det i vår tid som möjliggör tankar om »världens bästa konst« eller »världens bästa konstnär«? Varför har Artfacts-listan fått ett sådant genomslag? Det kan verka som att vi nått en nivå där vi kan blicka ut över historiens samlade konst och peka ut: »Det här är den bästa konst som skapats!»

Under renässansen i Italien fanns det konstnärer som verkade i en »mästartradition«, där kvaliteten i hantverket kvalificerade dem.

Om någon skulle fråga mig om t jag är världens bästa konstnär, skulle jag nog svara något vagt som »njae, det är ingen fråga som är relevant för mig«. Eller kanske »konst är väl ingen tävling, man kan väl liksom inte *vara bäst* i konst«.

En korkad och omöjlig fråga. Men samtidigt – om du försöker att inte övermannas av förutfattade meningar, jantelag, redan inmutade gränser för dina tankar och moralpanik – finns det något här som är värt att undersöka. Visst är det så utsägligt skamligt och tabubelagt att ens tänka för dig själv att du är en så bra konstnär att andra skulle kunna tycka att du hade något oerhört särskilt att berätta och visa? Det är så förbjudet att de flesta konstnärer aldrig kan gå med på att erkänna det öppet. För då säger man ju genast något om sig själv i förhållande till andra. Är det lika förbjudet att erkänna att man skulle vilja vara världens bästa rörmokare, travhästkusk eller kock? Världens bästa ostronöppnare, höjdhoppare eller försäkringstjänsteman? Varje mamma vill vara världens bästa mamma, varje pappa den bästa pappan och varje man vill vara världens bästa älskare. Men det är ju en helt annan sak än att vara världens bästa konstnär. Eller är det?

Jo, konsten och konstnären har det där extra, en svindel som höjer sig över en mer vanlig vilja att bli bra eller bättre. Det där suget efter att höja sig över det medelmåttiga, över och triviala, upp till det fantastiska, det visionära och det aldrig

Kan man vara

bäst på konst?

Maria Backman

frågar vad som

kommer efter tron

på gudasända

geniet. Kanske är

det Idol?

tidigare sedda. Konstnären är ju släkt med gudarna, eller var det i alla fall in till postmodernismens inbrott, och kan skapa *något* ur intet. Konsten, i sig själv, är en syssla och ett väsen, ett begrepp. Konstnären är alltid säker på att vara en av de kallade och nästan alltid säker på att vara en av de utvalda. En av de viktiga drivkrafterna är ofta känslan av att vilja göra något nytt, att »hitta på«, att visa världen något den inte sett förut, eller något som åtminstone är lika bra som verken av de konstnärer man beundrar. Och sedan är det slitet, arbetet, alla timmar man jobbar, gör om, jobbar och gör om, utan att veta hur resultatet kommer att bli. Drömmarna om att *egentligen* vara enastående och oförliknelig kanske är nödvändiga för att bemästra misslyckandets nesa eller skammen över att fantasierna inte motsvarar verkligheten. »Om jag bara hade lite bättre arbetsro, om jag hade en större ateljé, om jag vågade mer, om jag fått en bättre uppfostran, om mina föräldrar hade stöttat mig – då skulle jag kunna göra de otroligt bra saker som jag *vet* att jag har i mig«. Dagdrömmar om storhet och lycka och världsliga framgångar är rätt allmänmänskliga. Man måste förlåta. Det finns ett drag av en oceanisk längtan i allt det här. Tillbaka till ett tillstånd där man är som barnet i sitt kungarrike, som genom bekräftelse från mamma eller pappa är oinskränkt härskare – och just där och just då är bäst.

Kanske är det så svårt att erkänna att man vill vara (och ibland till och med tror att man egentligen är) världens bästa konstnär för att någon annan som måste säga det. Någon annan måste utnämna dig till det. När du slutat tro på mamma och pappa.

Det romantiska genibegreppet har sagts vara inadekvat i vår samtid. Inte minst eftersom geniet alltid förutsattes vara en man. När kvinnliga konstnärer krävt samma behandling har genibegreppet blivit lika urkramat som en disktrasa. Och inte bara det. När det väl har börjat med kvinnorna fortsätter det med alla andra, vem som helst och var som helst. Trots att det är omöjligt att vara bäst i världen nu förutsätter varje skapande ögonblick att man är ett geni. Men kanske är det så att förlusten av genibegreppet kräver ett svar, att det är tomrummet efteråt som måste fyllas av listor, tävlingar och begrepp som bäst och sämst. I stället för att vara utvald av gudarna är man framröstad av en jury med demokratisk representation. Det finns ett passande talesätt här: »Det bästa kan bli det godas fiende«.

MARIA BACKMAN
ÄR KONSTNÄR OCH SKRIBENT.

APPLE MACBOOK

- VAD HETER DU? → JESPER NYRÉN.
- VAD ÄR DET FÖR PRYL DU HAR DÄR? → EN BÄRBAR DATOR, *APPLE MACBOOK*.
- VAR HAR DU KÖPT DEN? → PÅ HUMAC I VÄSTERMALMSGALLERIAN I STOCKHOLM.
- VAD KOSTADE DEN? → 16 375 KRONOR.
- VARFÖR KÖPTE DU JUST DEN? → JAG BEHÖVDE EN NY DATOR. HAR HAFT PC FÖRUT FÖR ATT DET ÄR BILLIGARE, MEN SEN TRÖTTNADE JAG PÅ DET OCH KÖPTE EN RIKTIG DATOR ISTÄLLET.
- HUR ANVÄNDER DU DEN? → JAG GÖR ALLT UTOMSJÄLVA VERKEN MED DEN. JAG GÖR ENKLARE SKISSER OCH UTKAST TILL MÅLNINGAR, BEARBETAR OCH ÄNDRAR I MÅLNINGAR NÄR JAG KÖRT FAST OCH SKRIVER UT BILDER AV FÄRDIGA VERK. JAG SKRIVER ÄVEN UT STIPENDIEANSÖKNINGAR, SER PÅ FILM OCH ANNAN KONST, LÄSER TEXTER OCH LYSSNAR PÅ MUSIK.

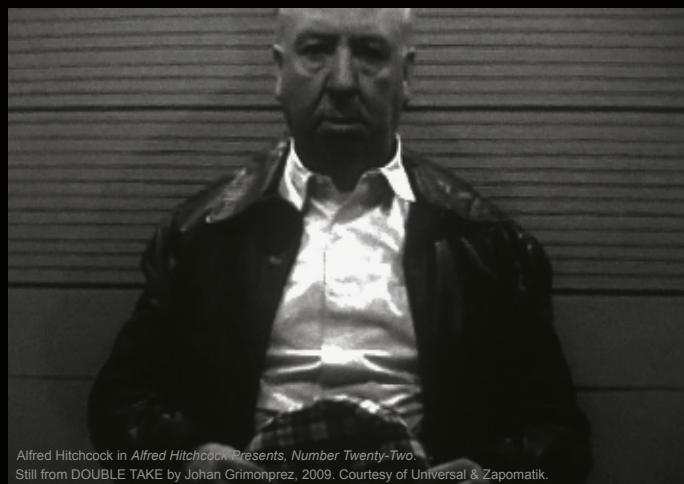


LÄGVATTENMÄRKEN I
KONSTHISTORIEN # 15



1967: ÖYVIND FAHLSTRÖM SNEAR PÅ SPIKKLUBBA OCH BRYTER
SIG IN HEMMA HOS PONTUS HULTÉN OCH VÄLDTAR HONOM.

**JOHAN
GRIMONPREZ
DOUBLE TAKE
28 MARS – 7 JUNI 2009**



Alfred Hitchcock in *Alfred Hitchcock Presents, Number Twenty-Two*.
Still from *DOUBLE TAKE* by Johan Grimonprez, 2009. Courtesy of Universal & Zapomatik.

**MAGASIN 3
STOCKHOLM KONSTHALL**

FRIHAMNEN 115 56 STOCKHOLM TOR 11-19 FRE-SÖN 11-17
TEL +46 8 545 680 40 WWW.MAGASIN3.COM BUSS 1 & 76





SVERIGES SPETSIGASTE KONSTHALL PRESENTERAR

Rumstering

29 april - 14 juni

Suzanna Asp

Fredrik Auster/Viggo Mörck

Ebba Bohlin

Gabo Camnitzer

Johanna Gustafsson Fürst –

Anna Wignell

Kerstin Persson

Jennie Sundén/Åsa Norberg

Christin Wahlström

 **Bonnierskonsthall**
Torsgatan 19, Stockholm. Ons – fre 12 – 19, lör – sön 12 – 17

ateljé, galleri, utställning,
transport, kameror...

förmånliga försäkringar för
medlemmar i KRO och KIF

Danderydsgatan 14
114 26 Stockholm
tel 08 440 54 40
fax 08 678 29 20
info@gefvert.se
www.gefvert.se

gefvert
FÖRSÄKRINGSMÄKLARE

Ester Lindahls Stipendiefond

Utdelar årligen resestipendier till yngre konstnärer. Stipendierna utdelas endast till målare, grafiker och skulptörer, vilka ej fyllt 40 år. Någon särskild ansökningsblankett finns inte. Skriv i stället ett vanligt brev och berätta kortfattat om verksamhet, utbildning och lämna övrig relevant bakgrundsinformation samt vad stipendiet avses bli använt till. Ingen specifikation om hotellkostnader, resekostnader o.d. Något inlämningsförfarande förekommer inte, utan stipendienämnden grundar sin bedömning på fotografier av de konstverk sökandena vill åberopa.

Ansökan skall ha inkommit **senast den 25 maj 2009**. Uttagning av stipendiaterna sker den 1 juni och stipendiaterna underrättas snarast därefter per telefon och skriftligen. Samtliga sökanden erhåller skriftligt besked senast i slutet av juni. Bifoga personbevis och ett frankerat svarskuvert av samma storlek som det ansökan skickas i. Till ansökan skall bifogas högst **tre fotografier i A4-storlek, inte större**, av de konstverk som åberopas. OBS det skall vara pappersbilder, inga diabilder, CD-rom eller originalarbeten. Ange postadress samt även telefonnummer, mobilnummer och ev mailadress. Ansökan sändes till:

Ester Lindahls Stipendiefond
c/o Ing-Britt Hed
Sätervägen 164
776 93 Hedemora

tel: 0225-381 15
mobil: 070-671 42 08

Konstnär + showroom

V.art09

Värnamo Art 2009

Gummifabriken 11-13 september

- En ny konstmässa för konstnärer
För mer info: www.varnamo.se/art09

Arr: Värnamo kulturförvaltning m.fl.



08-510 117 94
EVENT
KONFERENS
27-29
STUDIO
SHOWROOM
asbrink.reklam@tele2.se

Fantastiska lokaler korttidsuthyres!

Utställningslokaler för konst, konsthantverk och foto.

I hjärtat av söders konstnärskvarter på Krukmakargatan 27-29.
Ring för konsultation: Lars eller Mabel Åsbrink Tel. 08-51011794

PRENUMERERA PÅ KONSTNÄREN!



DEN HELFESTLIGA KONSTTIDNINGEN
HELÅR (4 NUMMER) - 250KR. MEILA - RED@TIDNINGENKONSTNAREN.SE

Acrystal
Material
composites



Acrystal är en vattenbaserad akrylpolymer fri från lösningsmedel. Det kan tillverkas i olika färger och strukturer. Fyllmedel kan användas för att efterlikna befintliga material som tex metall, trä m.m. Lämpar sig även för stora gjutningar såväl inom - som utomhus.

BLUESTAR
SILICONES



Bluestar RTV-2 silikon för Rapid Prototyping och flexibla gjutformar.

Dockan ovanför är tillverkat av RTV-2 silikon.

e ELLSWORTH
ADHESIVES AB
AN ELLSWORTH INTERNATIONAL COMPANY

www.ellsworth.se tel 08-6818280

Officiell Distributör i Norden och Balticum.

JAG DRÖMMER OM...



Det var inte denna kulturutredning Sverige behövde. Konstpolitik och konstnärspolitik lämnas därhän till förmån för fluffiga förvaltningstekniska och ideologiska idébyggen.

En instrumentellt präglad politisk nivå i regionerna föreslås få ökat inflytande. Men nya Kulturrådet, den nationella kulturpolitikens verktyg, ges alltför litet utrymme att fungera som rådgivande samarbetspart på det sätt som sker med framgång i dag. Allvarligast är dock att den problematisering av konsten och att de röster från de professionellas led som borde varit en självklar del av en kulturutredning saknas.

Denna kulturutredning säger sig lyfta fram en bred och folklig kultur och utgår från ett breddat, "antropologiskt kulturbegrepp". Visst, men konstnärerna är jässten i kulturlivet, inte grädden på moset, som Teaterförbundets ordförande Anna Carlsson sa vid en kulturdebatt nyligen. Därför ska även konstpolitik och konstnärernas villkor finnas med som en viktig del i en kulturutredning värd namnet.

Själva utredningen sträcker sig över hela 900 sidor. I sig ett demokratiskt problem – omfattningen gör att få kommer läsa hela utredningen. Därför har KRO/KIF tillsammans med KLYS tagit fram ett sammandrag med KLYS kommentarer.

För att orientera dig, googla och läs debattinlägg hos dagstidningarna. Läs Konstnären, läs tidskrifter som Arena eller ABF:s Tvärdrag. De debatter som KRO och KIF är medarrangör till genom Koalition för kulturdebatt finns som film eller sammandrag på nätet.

Den 16 februari direktsändes en debatt från ABF huset, den 18 mars samtalades kring Konstnärernas villkor på Kulturhuset i Stockholm. Bland annat visades Catti Brandelius film "Ah, det är konsten" och Mats Bigert talade om slump, ett brett konstnärskap med inslag av entreprenörskap och vikten av offentligt stöd för konstnärlig utveckling.

Jag är inte igenom alla 900 sidor när

detta skrivs. Men jag har börjat drömma fram egna alternativ. Gör det du också, och skicka dina reflektioner och visioner till kro@kro.se.

Här kommer mina osorterade förslag, nedkastade en lördagseftermiddag. Ett råmaterial i KRO:s remissarbete och en blandning av KRO:s frågor och andra högst personliga idéer, grundmurade i ett perspektiv som rymmer den professionella konstnären. Konstigt vore det annars.

JAG DRÖMMER OM...

En ny nationell konstscen för konstupplevelser och konstnärligt arbete. En arena med uppdrag att följa konsten i hela dess bredd, med uppgift att fungera som ett lackmuspapper och ständigt föränderlig kanal för konst. Jag drömmer om en institution som framsynt exkluderar samlandet från sin verksamhet, som står fri från de styrande värderingar som marknader präglade av status och spekulation tvingat på oss konstnärer och vår publik. Jag ser i andanom en central plats för alla konstnärer, en sfär som inte räds högt och lågt, brett och smalt. En prestigelös konsthall som går sina egna vägar och som förmår balansera konstscenens olika delar och återta konsten som alltför länge varit kidnappad av kommersialiserade eller patriarkala strukturer. Jag ser framför mig en visningsplats, en arbetsplats, ett laboratorium och ett forskningsinstitut med en samordnande funktion för konstnärlig forskning.

Kulturutredningen föreslår gigantiska myndighetssammanslagningar, och sorterar ut allt som har med konstarna och konstnärerna till ett reservat i en egen myndighet. Jag kan istället tänka mig tvärgående, nära, men öppna samarbeten, och kanske så småningom – när praktiken visat vad som är lämpligast – sammanslagningar.

JAG DRÖMMER OM...

Näringspolitiska satsningar och statliga stödfunktioner även på kulturområdet, att nya Tillväxtverket och Almi börjar ge investeringsbidrag och rådgivning till konstnärer och konsthantverkare på våra villkor. Jag hoppas och tror att diskursen kring konstekonomi och social bokföring, bädad för nya modeller och förhållningssätt för vinstberäkning som kan användas när kulturföretagande möter näringspolitik.

På det stora näringsområde som den så kallade kulturindustrin utgör, beskrivs ofta konstnärerna som katalysatorer och skapare av idéer. Men konstnärernas egna små enskilda företag har ofta inte potential att växa och blir vinstgenererande på det sätt som avkrävs småföretagare som vänder sig till Almi eller Tillväxtverket. Däremot

skapar konstnärernas verksamheter värden, och därmed också vinster längre bort i systemet. I ett mikroperspektiv finns inte mycket reda pengar hos en konstnär, men i ett makroperspektiv blir värdet så mycket större. Detta måste en näringspolitik kunna förstå, och agera efter.

Med nya sätt att värdera konstnärligt företagande, och därmed nya möjligheter att gå in med stöd, borde näringspolitikens vilja att främja småföretagande också kunna omfatta oss. Till slut.

JAG TROR PÅ ...

Att konstnärer examineras förbereda för en heterogen och sammansatt yrkesroll och därmed har möjlighet att lyfta sig ur ett påtvingat utanförskap och en maktlös position. Jag drömmer om en konstnärskår som förmår agera starkt i alla delar av sitt konstnärskap. Jag vill se möjligheter för konstnärer att kompetensutveckla sig för att öka chanserna till kontinuerlig verksamhet. I väntan på att professionella konstnärers inkomster radikalt förbättrats, bör staten ta detta ansvar för konstnärernas vidareutbildning. Det ansvar som för stora delar av befolkningen ligger hos deras arbetsgivare.

JAG DRÖMMER OM...

En självständig bildkonstnärsköskott av oss konstnärer. Bildkonstnärsköskotten är en motsvarighet till Författarfonden, och fördelar på samma sätt statliga medel som ges som kompensation för en yrkesrelaterad prestation. Till författarna för att de lånar ut sina böcker gratis på biblioteket, till bild- och formkonstnärerna för att vi godkännt ett undantag i upphovsrättslagen som gör att vi inte kan ta betalt när offentligt ägda verk visas. Bildkonstnärsköskotten är till skillnad från Författarfonden inte självständig, utan införlivad i Konstnärsnämnden.

Alla politiska läger bekänner sig till målet att "konstnärer ska kunna leva på sitt arbete". Bildkonstnärsköskotten hanterar den allmänna visningsersättningen, som vi konstnärer som kollektiv får för vårt arbete. Vad vore naturligare än att vi själva förvaltar våra pengar och fördelar dem till enskilda konstnärer för utveckling, utbildning och förnyelse efter modell från Författarfonden?

JAG DRÖMMER OM...

Skattereformer som kan öka avsättningen för konst och öka arbets- och uppdragsmarknaden för bildkonstnärer: Avskrivningsrätt för förstahandsköp av konst för företag och organisationer och möjlighet till KUL-avdrag för privatpersoner, 6 procentig moms och förändrad skattelagstiftning för stiftelser.

JAG DRÖMMER OM...

Ett ökat och breddat politiskt engagemang för kulturen och mer kunskap hos makthavare. Liksom kulturutredningen ser jag vikten av ett starkt kulturdepartement, men min lösning skulle innehålla en kulturlag enligt norsk modell, en revival av ett kombinerat utbildnings- och kulturdepartement, en kulturminister som förmår försvara en ökad andel av statsfinanserna till kultur, motiverad av den viktiga roll kulturen och konsten spelar i en föränderlig värld.

JAG DRÖMMER OM...

Att även vi kulturellt verksamma, konstnärer, förmådde börja utnyttja EU på liknande sätt som näringslivets aktörer gör. EU är ett faktum, det borde både kulturpolitikens företrädare liksom konstnärerna inse. Jag skulle vilja se en kedja av EU-konsthallar som frångår gängse urvalssystem och erbjuder konstarenor för gränslösa möten. Mer folkliga konstinstitutioner, icke-hierarkiska, med bas i ett äkta mångfaldsperspektiv, mer öppna för initiativ från professionella, publik och organisationer. Sverige har den ståndpunkten att kulturpolitiken i EU ska vara varje nations angelägenhet. Men kulturell aktivitet sker med bas i Europaparlamentet, och då måste vi delta.

KRO har växlat upp. KRO är en kraft och auktoritet på det kulturpolitiska och konstnärspolitiska området. Det har vi konstnärer noterat, det vet jag, eftersom KRO för första gången på länge växer. Målet är att alla ska vara medlemmar. Om vi konstnärer man- och kvinnogrant valde att lägga gamla beprövade konstnärliga förhållningssätt som utanförskap och autonomitet åt sidan ett slag, och vågade ett medlemskap skulle det för KRO innebära en fördubbling från 2700 till cirka 6000 medlemmar.

Jag blir alldeles lycklig när jag tänker på vad KRO skulle kunna utträta då – både för kollektivet konstnärer och individen. Vi skulle tillsammans verkligen kunna göra skillnad.

Det är enkelt, gå in på kro.se, skriv ut en medlemsansökan och skicka in. Både KRO och KIF ser över invalsriterier för er med andra utbildningsgångar under året och KRO:s kansli kollar högskoleutbildning. Med en examen från 1980-talet och framåt, behöver du alltså inte skicka med examensbevis. Och medlemskulder från början av 2000-talet och tidigare är sedan länge avskrivna. Allt vi har är en öppen famn! Välkommen.



Under december 2008 genomförde den Franska konstnärorganisationen Maison des Artistes ett stort konvent i Paris för att diskutera och kartlägga europeiska konstnärers sociala och ekonomiska situation. Delegater från ett 25-tal medlemsländer deltog. Konventet var det första i sitt slag.

Foto: IAA

NYTÄNDNING INOM IAA

International Association of Art, IAA, bildades 1954 på UNESCO:s initiativ. IAA verkar för att stärka kulturellt samarbete mellan konstnärer i alla länder och förbättra konstnärernas ekonomiska och sociala ställning på det internationella planet, samt försvara deras materiella och ideella intressen.

IAA organisationen är världsövergripande med över 100 medlemsländer och är indelad i fem regioner. I Europeiska IAA ingår ett fyrtiotal nationella kommittéer.

Sveriges nationella IAA-kommitté utses på KRO:s riksmöte och en styrelseledamot utses av Riksstyrelsen. Den nuvarande IAA-kommittén består av Anders Lidén, ledamot i IAA:s Exekutivkommitté samt Regional koordinatör för Europa, Jöran Österman ordförande, My Svennberg ledamot, Kajsa Haglund ledamot och Irene Trotzig som efterträtt Karin Johnsson som Riksstyrelsens styrelseledamot.

IAA arbetet har de senaste åren åter tagit fart. Samarbetet med UNESCO har återupprättats och konfirmerats vilket har inneburit att IAA som Non-

Governmental-Organization återfått sin status som fullvärdig samarbetspartner till UNESCO. Från den Svenska IAA-kommittén följer här en rapport om det senaste arbetet. IAA-kommittén kommer att i en stående spalt i Konstnären fortlöpande informera om aktuella frågor.

I höstas valdes en ny ordförande och styrelse för den europeiska delen av IAA. Den svenske delegaten Anders Lidén valdes in i styrelsen som leds av den grekiska konstnärinnan Lily Bakoyannis. Cypernmötet bestämde också inriktning för det kommande årets arbete där prioriterade frågor som fungerande internationella IAA-kort, webbsida, stadgeändringar med mera togs upp. Se vidare KRO/IAA:s hemsida för att se hela rapporten. "European Convention about Visual Artists' Statue in Europe".

Franska konstnärorganisationen Maison des Artistes genomförde under december 08 ett stort konvent i Paris för att diskutera och kartlägga europeiska konstnärers sociala och ekonomiska situation. Delegater från ett 25-tal medlemsländer deltog samt ytterligare observatörsdelegater från Afrika och Latinamerika och detta konvent var

det första i sitt slag. Under konventet gjordes jämförelser mellan konstnärernas sociala trygghetssystem som till exempel pensioner, sjukförsäkringar liksom andra viktiga och väsentliga ämnen som skattefrågor, stödssystem, stipendier, upphovsrätt mm.

Maison des Artistes kommer nu att sammanställa all information i en vitbok där materialet presenteras och diskuteras för att i sin förlängning kunna leda till förbättringar i det sociala skyddsnätet för europeiska konstnärer. Den svenska IAA-kommittén avser att bevaka frågan och snarast möjligt presentera en sammanställning av den kommande vitboken på IAA:s hemsida och i Konstnären.

En av de viktigaste frågorna som Sverige driver inom IAA är att genomföra en genomgripande uppdatering av det internationella IAA-kortet. Anders Lidén som sitter i IAA-Europas styrelse och även mycket verksam inom det internationella arbetet driver den frågan hårt. Att få till ett professionellt och verksamt gemensamt konstnärskort som skulle ge gratis inträde på världens alla museer vore ett stort framsteg. Dagens IAA-kort som kan rekvideras från KRO:s kansli fungerar hjälpligt. Man skall dock konstatera att inte alla länder, inte ens i Europa, delar vår uppfattning om vikten av ett internationellt fungerande konstnärskort.

Att få en närvarande och aktiv europeisk och internationell IAA-webbsida är också en högaktuell fråga.

Det går en skiljelinje mellan oss i de nordiska ländernas syn på IAA som ett instrument framför allt för konstnärernas fackliga och sociala intressen, jämfört med andra nationella IAA-kommittéer, som på ett helt annat sätt intresserar sig för konstnärliga projekt och utställningar.

Att europeiska länder kan gå in och stötta afrikanska konstnärorganisationer både finansiellt och med "know-how", på liknande sätt som Norska IAA-kommittén har gjort i Tanzania är nu sanktionerat från Europeiska IAA-församlingen. Detta arbete ligger också helt i linje med UNESCO:s rekommendationer och är ett arbete som vi i Sverige nu försöker initiera och förverkliga.

Beställ IAA-kortet från KRO:s kansli. Kortet kan vid uppvisande ge gratis inträde på olika museer och utställningar utomlands.

JÖRAN ÖSTERMAN, ORDFÖRANDE IAA

FOTNOT: På KRO:s hemsida har IAA en egen sida. Där återfinns nyheter, information om tävlingar, inbjudningar med mera som kommit kommittén tillhanda.

MU-KAMPANJEN ÄR IGÅNG!

MU-avtalen innebär att du som konstnär kan få bättre ersättning när du ställer ut. I höst genomförs workshops för både konstnärer och arrangörer.

Syftet är att underlätta införandet och förståelsen av det nya statliga ramavtalet om konstnärers medverkan och ersättning vid utställning som började gälla 1 januari i år. Det så kallade MU-avtalet (medverkans- och utställningsersättning). Under hösten kommer KRO/KIF och Konstkonsulenterna i Sverige att erbjuda ett stort antal work-

shops och seminarier runt om i Sverige kring MU-avtalen.

Den 17 mars genomfördes ett första test på utbildningsdagens koncept med mycket positivt resultat från deltagarna. Roligt upplägg med lärkartor och större förståelse för avtal och rättigheter var de mest återkommande synpunkterna. Under dagen fick deltagarna olika uppgifter att lösa tillsammans i grupp. Workshopen resulterade i en fiktiv förhandlingssituation och ett färdigt formulerat MU-avtal.

I höst är nio kurstillfällen redan inbokade

med plats för cirka 450 deltagare runt om i Sverige och nya kurstillfällen tillkommer löpande. Aktuella datum och anmälan hittar du enklast på vår hemsida: www.kro.se/mu eller genom att kontakta Konstkonsulenterna i ditt län/region.

MU-Kampanjen drivs av KRO/KIF tillsammans med Konstkonsulenterna i Sverige med stöd från Kulturrådet och Konstnärsnämnden.

HANNA ISAKSSON

SVERIGES BILDKONSTNÄRS- NÄMNDNS ANSÖKNINGSTIDER 2009

7 maj	Arbetsstipendier (oktober)
15 maj	Internationellt kulturutbyte (juni)
17 aug	Internationellt kulturutbyte (september)
16 nov	Internationellt kulturutbyte (december)

KULTURUTREDNINGEN SAKNAR LÖSNINGAR FÖR KONSTNÄRERNA

Så har vi fått kulturutredningen i vår hand, den har varit en forcerad process som inte får lämna några kostnadsdrivande förslag. Det innebär att ingenting får kosta mer än vad det gör i dag samtidigt som alla vet att små ekonomiska resurser är kulturens största problem.

Vi har fått omformulerade kulturpolitiska mål som i mycket säger samma sak som de tidigare, dock utan att betona konstens egenvärde och kvalitetsmål så tydligt som de från 1974.

Överhuvudtaget andas hela utredningen en instrumentell syn på konsten som ska samverka med andra samhällsområden för allas gemensamma bästa. För att berättiga konstens existens och få igenom förslag är den instrumentella synen lättare att argumentera för hos de som har makten. Även KIF har argumenterat på ett instrumentellt sätt för att skapa kontakter och uppmärksamma konsthantverket och dess möjligheter.

Utredningen föreslår att stöd till kulturen skall fördelas på regional nivå genom så kallade regionportföljer. Inför de regionala och kommunala kulturpolitiker vi då ställs, där man riskerar att mötas av argument av typen "konstnärer ska följa sitt hjärta" och behöver därmed inget stöd, och "hur kan det behövas en heltidsanställd konstintendent för att hänga upp lite tavlor" kan det sannerligen behövas instrumentella argument.

Hade det då inte varit viktigare att po-

ängtera konstens egenvärde i de statliga kulturpolitiska målen?

Utredningens ordförande Eva Swartz har själv flera gånger kommenterat de rundresor som utredningen gjort i Sverige med att det sjuder av kultur och kreativitet som tyvärr inte motsvaras av det politiska engagemanget. Att anförtro statligt kulturstöd till dessa politiker måste förutsätta mycket tydliga krav på regionen (som i stort sett inte finns ännu) och kommer säkert att kräva fler kostsamma utredningar.

KRO:s och KIF:s regionreformarbete ligger mot bakgrund av detta väl i tiden och genomförs utredningens förslag så blir arbetet i våra regioner ännu viktigare.

Utredningen ger inget svar på kulturarbetarens usla ekonomiska villkor, att vi ska konverteras till egenföretagare och entreprenörer är på konsthantverksrådet inget nytt eftersom 70 procent av oss redan är det.

Det är ingen lösning att skicka ut kulturarbetare i egenföretagande om det inte finns ett kulturnäringspolitiskt program för det. Kulturen behöver precis som alla andra näringar sin egen näringspolitik för att främja ett bra företagsklimat på kulturområdet och skapa en infrastruktur för det, till exempel ett NUTEK som är inriktat på kulturföretagande som KIF tidigare föreslagit.

Kulturarbetsförmedlingen har under de senaste åren "hjälpt" många konstnärer att starta eget, men på frågan vad som



händer sen blir svaret att AF kultur inte jobbar med egna företagare. Ett sådant synsätt kan vi inte acceptera, särskilt inte från statligt håll.

Det är ont om konkreta förslag på bättre villkor för professionella konsthantverkare. I vår verksamhet har vi snarare större nytta av de förslag som den senaste utredningen av trygghetssystemen som gällde alla företagare föreslog, till exempel att alla företagare ska garanteras en sjukpenning på en viss lägsta nivå.

Över huvudtaget är det svårt att få igenom förslag som bara ska gälla oss, undantag krånglar till det för myndigheter och skapar ytterligare kostnader. Särskilt svårt är det få igenom undantag på skattemrådet, då gäller det att komma med bra idéer och driva dem tillsammans med andra småföretagare. Till exempel att



ingen beskattning ska ske av företag som omsätter under 100 000 kronor.

Eftersom utredningen präglas mer av förvaltningsförnuftiga förslag, av 24 myndigheter ska tre bildas, än av ideologi är det inte lätt för oppositionen att kritisera utredningen.

Oppositionen är dessutom inte trovärdig då den kritiserar utredningen för att inte lägga konkreta förslag på förbättringar av kulturskapares villkor. De har ju själva genomfört flera omfattande utredningar om konstnärernas villkor utan att någonting har genomförts under deras egen tid i regeringsställning.

GUNILLA KIHLGREN,
ORDFÖRANDE KIF
ÅSA BERNDTSSON, KIF

KULTURMINISTERN LOVADE TA HÄNSYN TILL KONSTNÄRERNA

Den 9 mars träffade representanter från KLYS kulturminister Lena Adelson Liljeroth, statssekreterare Ingrid Eiken och ett antal av kulturdepartementets tjänstemän för att prata Kulturutredning. Kulturministern lovade att ta hänsyn till konstnärernas åsikter och inte driva på en omvälvande förändring av kulturpolitiken.

– Departementet har ingen ambition att hasta fram en kulturpolitisk turnaround till propositionen i höst. Först ska vi läsa alla inkomna remissvar noggrant, och vi kommer att ta hänsyn till konstnärernas synpunkter, sa Lena Adelson Liljeroth.

KLYS uttalade kritik mot många av utredningens förslag. Anna Söderbäck, KLYS ordförande, inledde mötet med att beskriva det besvärliga läget på kulturarbetsmarknaden, med minskad sysselsättning och färre uppdrag för landets



Kulturminister Lena Adelson Liljeroth på presskonferensen i samband med överlämnandet av Kulturutredningen.

FOTO: MALIN ÅBERG AAS

konstnärer på ord-, bild-, ton- och scenområdet samt med att framföra KLYS besvikelse över att utredningen inte lägger några förslag som kommer att innebära en verklig

förbättring av kulturskaparnas villkor.

– Vi ställer oss skeptiska till om de åtgärder som föreslås i utredningen kommer att bidra till en starkare position för konsten och kulturen i hela landet ifall inga nya medel tillförs, sa Anna Söderbäck och pläderade för ökade medel till kulturlivet, också i offensivt syfte för att motverka den ekonomiska krisen.

Susin Lindblom från Dramatikerförbundet diskuterade utredningens förslag om stora sammanslagningar av myndigheter. Hon frågade statsrådet vad utredarna egentligen vill uppnå med förslaget och vilken effekt omorganisationen kommer att få för kulturen. Susin Lindblom sa att utredarnas förslag snarare verkar vara till för kulturens administratörer än för konstnärerna och kulturkonsumenterna. Utredningen har startat i det organisatoriska i stället för att börja med att analysera olika verksamheters styrkor och svagheter.

KULTURPOLITIK



DAGS ATT TYCKA TILL OM KULTURUTREDNINGEN

Nu råder kulturpolitiskt hektiska tider. Kulturutredningen är släppt och kultursidorna har under den senaste månaden svämmat över av artiklar om portföljmodeller, myndighetssammanslagningar och dess eventuella konsekvenser.

– Konsten och de professionella konstnärerna får inte stor plats i utredningen, nu väntar vi med spänning på hur en ny konst- och konstnärspolitik ska se ut. Men det är bra att utredningen pekar på att kultur är en angelägenhet för alla politikområden, säger Karin Willén.

KRO/KIF skickade den 13 februari ut ett pressmeddelande med några första synpunkter på utredningen. Det börjar så här: "Konstnärernas Riksorganisation, KRO och Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare, KIF, ställer sig tveksamma till att utredningens huvudsakliga förslag kring regionalt portföljstöd och sammanslagna myndigheter kommer att stärka bildkonsten och konsthantverket i Sverige." Mer kan du läsa på vår uppfärskade hemsida www.kro.se

Nu följer remisstid fram till den 19 maj och under den ska vi lusläsa kulturutredningen och skriva remissvar där vi tar fasta på vad förslagen innebär för bild- och formkonstnärer. Vill du vara med så är du välkommen att skicka dina synpunkter på Kulturutredningens förslag till kro@kro.se som underlag i remissarbetet.

KULTURUTREDNINGEN DEBATTERADES PÅ 13 ORTER

Drygt 900 personer deltog i kulturdebatter på 13 orter i landet den 16 februari. KRO/KIF är två av arrangörerna som ingår i Koalition för Kulturdebatt som arrangerade debatterna.

Drygt 300 personer följde det direktsända samtalet mellan Kulturutredningen och panelen som bestod av politiker och kommentatorer från olika delar av kulturlivet. KRO:s riksförande Karin Willén förde KLYS talan.

I Göteborg tittade drygt 220 personer på sändningen.

– Det var kul, men svårt att få plats, säger Åsa Berndtsson, styrelsemedlem

i KIF som var med på evenemanget i Göteborg.

I Malmö hade ett 90-tal personer samlats och den efterföljande panelens presentationer tog stor tid så det blev lite tid över till publikfrågor.

– Den här varianten är bra med både riks- och regionalperspektiven. Mycket av det vi diskuterade handlade om vad som blir en riks-, regional-, eller kommunal angelägenhet framöver, säger Kåge Klang, vice ordförande i KRO region syd.

I Visby tittade ett 40-tal personer på sändningen från Stockholm och här handlade diskussionen i hög utsträckning om hur Gotland som en liten region ska klara av att ta emot kulturportföljen och fördela den.

– Sändningen var otroligt bra med bra bild och ljud och programmet var koncentrerat, säger Maria Lilja, medlem i KRO på Gotland.

KONSTNÄRSTÅTT PÅ KULTURHUSET

Seminarieret *Kultur utan konstnärer?* som gick av stapeln på Kulturhuset den 18 mars lockade mycket folk. Kritiken mot Kulturutredningens avsaknad av förslag som kan förbättra konstnärernas villkor var stark.

Under två och en halvtimme framförde ett tjugotal konstnärer från olika konst- och konstnärersamarbetsområden sin syn på konstnärernas arbetsvillkor inför en konstnär- och kulturarbetartät publik.

Det bjöds på muntliga, musikaliska och visuella uttryck. De miserabla ekonomiska förhållandena och missnöjet över Kulturutredningens brist på förslag till förbättrade villkor för konstnärerna var ett genomgående tema.

De få positiva synpunkterna kring utredningen rörde de avsnitt som handlar om utbildning, högre utbildning och behovet av att kulturen finns med också inom andra politikområden än det kulturpolitiska.

Gillande mummel hördes i publiken när förslaget framfördes om att kulturpolitiken bör bli en valfråga i valet 2010.

JÄMSTÄLLDHET

JÄMSTÄLLD KONSTSCEN?

KRO/KIF:s projekt för att granska hur jämställdheten ser ut inom bild- och formområdet rullar vidare.

Den 1-2 juli finns vi på plats i Almedalen för att lansera boken som genusvetaren Vanja Hermele håller på att skriva.

På kvällen efter Riksmötet och Årsmötet den 25 april kommer Konstnärens redaktör Anders Rydell att samtala med Vanja Hermele i ämnet.

Mer info om detta kommer att finnas på hemsidan www.kro.se

HÄNT SEDAN SIST



KRO/KIF PÅ SUPERMARKET

Den 13 februari slog 2009 års Supermarket upp dörrarna på hotell Clarion i Stockholm. KRO/KIF var där och informerade om vad föreningarna gör, bland annat den nya MU-kampanjen. Karin Willén pratade om konstnärernas villkor i dag och i framtiden och Katarina Renman Claesson, jurist och verksamhetschef på KRO/KIF pratade om konstnärernas upphovsrätt.

DEBATT OM NYA RAMAR FÖR BILDKONSTEN

Tisdagen den 3 februari hölls en debatt om bildkonstens nya ekonomiska ramar på Kulturhuset i Stockholm och hur dessa påverkar konstskapandet i Sverige. KROs riksförande Karin Willén var en av debattörerna.

Under kvällen presenterades även projektet REKO, ett nystartat konstprojekt initierat av Jan Rydén, Tanja von Dahlern och Erik Krikortz, som vill diskutera hur konstnärligt arbete värderas i samhället. REKO kommer att kartlägga landets konsthallar och utse Sveriges mest REKO konsthall 2009.

Om du vill veta mer om REKO gå till deras hemsida: www.projektreko.org

REGION

STYRELSE FÖR REGION ÖST BILDAD

Den 13 februari bildades styrelsen för KRO/KIF region öst. Ordförande blev Maria Backman, sekreterare Anna Finney, ekonomiansvarig Kajsa Haglund. Övriga ledamöter Ulla Nordenskiöld, Ingun Wistedt, Anders Wallén, Anna Norberg, Eva Arnqvist, Lars Thorvaldsson och Katarina Persson.

MEDLEMSSERVICE

GRATIS INTRÄDE FÖR MEDLEMMAR
Medlemmar i KRO/KIF går in gratis på Magasin 3, Färgfabriken och Bonnier Konsthall i Stockholm. Det enda du behöver göra är att uppvisa ett giltigt medlemskort. Sedan ska det bara vara att kliva på.

VI VILL HA DIN E-POSTADRESS

Om du har en e-postadress och inte har meddelat oss på KRO/KIF:s kansli vilken

det är så ber vi dig att göra det. Ett elektroniskt medlemsbrev en gång i månaden väntar dig samt en del annan nyttig information som går ut via e-post. Skicka din adress till kro@kro.se

KRO OCH KIF

KRO och KIF är två ideella föreningar som arbetar för att förbättra bildkonstnärers, konsthantverkarens och formgivarens ekonomiska och sociala ställning i samhället.

Vi företräder närmare 3 500 professionella utövare. Vårt arbete är inriktat på opinionsbildning, förhandlingar och avtal samt juridisk rådgivning och service till medlemmar.

Vi har ett nära samarbete med ett flertal andra organisationer på kulturområdet, främst KLYS – Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd, och BUS – Bildkonst Upphovsrätt i Sverige.

MEDLEMSKAP

Sökande med examen från konstnärlig högskola är berättigad till direktinval. Inträde sker löpande, utan särskild ansökningsdag. Sökande utan examen från konsthögskola kan bli medlem på meriter. Då bedöms ansökan av en invalsjury som i KRO sammanträder två gånger per år, och i KIF en gång per år. Sista ansökningsdag i KRO är 31 mars och 31 oktober. Sista ansökningsdag i KIF är 1 oktober.

MEDLEMSAVGIFT

Medlemsavgiften 2009 är 1840 kr för helbetalande.

1312 kr är avdragsgill serviceavgift. 328 kr är moms på serviceavgiften. 200 kr är förbundsavgift till KRO eller KIF. Halv avgift ges de första två åren efter examen från konstnärlig högskola. Studerande betalar 310 kr per år. Information på www.kro.se eller www.kif.se. Tel 08-54 54 20 80.

HJÄLP TILL KONSTNÄRER

Konstnärernas Hjälpfond är Sveriges största enskilda fond för konstnärer i nöd. Årligen delas cirka 2 miljoner kronor ut. Bidrag kan utdelas som tillfälligt stöd vid sjukdom eller som årlig pension från fyllda 65 år. Bidragen, som kan sökas under hela året, är för närvarande inte skattepliktiga och behöver ej tas upp i självdeklarationen.

För mer information och ansökningsblanketter, kontakta Marianne Petersén, tel. 08-767 30 00, e-post: info@konstnarnashjalfond.se eller gå in på vår hemsida: www.konstnarnashjalfond.se

KONSTNÄREN KORRIGERAR

I notisen om ALIS, organisationen för Administration av Litterära rättigheter i Sverige, i det förra numret av Konstnären stod det att organisationen var ny. Det var fel. ALIS bildades 1995.

Mer pengar till bildkonstnärerna!



»Bildkonstnärer kompenseras inte fullt ut «

Mycket glädjande beslutet regeringen strax före årsskiftet att öka anslaget till bildkonstnärernas IV-ersättning. Det blev 5 695 000 kronor mer än 2008 vilket är en uppräkning med 21 procent. Det är behövliga pengar för den, så många gånger statistiskt säkerställda, inkomstsvaga gruppen bildkonstnärer.

Regeringen visar, i någon mån, i och med detta upp en vilja till att ersätta denna grupp för utfört arbete. Just detta faktum att bildkonstnärer inte ersätts relevant var också något som man i opposition påpekade som ett stort problem. En IV-höjning är ett steg i rätt riktning.

VIKORTSKAMPANJ

Att vi fick en så pass stor uppräkning för 2009 beror nog till stor del även denna gång på att vi genomförde en kampanj under 2007. Återigen visade bildkonstnärer på att de värdesätter IV-systemet genom att skicka in vykort till kulturministern.

Som ni säkert kommer ihåg initierade BUS hösten 2007 tillsammans med er medlemmar denna kampanj, ett vykort med en bild på ett delvis övertäckt konstverk av Emma Kronvall. 3 700 IV-sökande bildkonstnärer ombads skicka in ett kort till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth med budskapet om att bildkonstnärer inte får tillräcklig ersättning för den offentliga visningen. Kulturministern fick slutligen cirka 2 200 kort vilket motsvarar 60 procent av de sökande.

En liknande auktion genomfördes 2005 riktad till dåvarande kulturministern Leif Pagrotsky med ett positivt resultat. Även denna kampanj resulterade i en motsvarande uppräkning av anslaget för 2006. Som komplement till vykortskampanjerna har BUS kontinuerligt träffat sittande kulturminister och fört diskussioner som troligen också påverkat deras beslut.

ANSLAGET ÄR FORTFARANDE OTILLRÄCKLIGT

Tyvärr är anslaget fortfarande otillräckligt. Bildkonstnärer kompenseras inte fullt ut och blir negativt särbehandlade i jämförelse med till exempel författare. Författare får mer via sin individuella biblioteksersättning än vad vi bildkonstnärer får genom vår IV-ersättning. Därför kommer BUS även fortsättningsvis att hävda behovet av att ersättningen räknas upp ytterligare, i dagsläget bör nivån ligga på ungefär 45 miljoner kronor. Det är viktigt att komma ihåg att IV-ersättningen är en kompensation

för inskränkning av bildkonstnärernas upphovsrätt, med andra ord en rättmätig ersättning och inte ett bidrag.

Vi förväntar oss fortsatta insatser från regeringen för att underlätta bildkonstnärernas försörjningsmöjligheter. Det behövs på flera sätt men ett sätt är att höja upp IV-ersättningen till vår önskvärda nivå.

FÖRHANDLINGSRÄTT FÖR IV

Som ni kanske också kommer ihåg beslutet Riksdagen, när kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth var riksdagsman och ledamot i kulturutskottet, att ge regeringen i uppdrag att utreda bildkonstnärernas rätt till förhandling beträffande IV-ersättningen. Likvärdig den som författarna har kring sin individuella biblioteksersättning.

När hon sedan kom att hamna som minister med möjlighet att genomföra utredningen skickade hon den istället vidare som ett tilläggsuppdrag till den stora kulturutredningen. Eftersom utredningen hade ett stort uppdrag fanns en oro från BUS sida att vår förhandlingsrätt inte skulle beaktas och därmed riskera att drunkna i utredningens komplexitet. BUS har därför försökt aktualisera frågan och har bland annat under 2008 träffat utredningsgruppen samt även på andra sätt påmint om bildkonstnärernas behov av sin förhandlingsrätt.

När den nu så nyligen presenterade kulturutredningen lades fram visade det sig dessvärre som befarat att förhandlingsrätten inte omnämns. BUS kan nu inte se det som annat än att bildkonstnärernas förhandlingsrätt återigen hamnat på departementsnivå. Vi kommer att intensifiera vårt arbete mot kulturministern igen för att på så sätt få departementet, mycket försenat, att inse allvaret och lösa vår fråga.

En förhandlingsrätt för bildkonstnärer skulle leda till att ersättningen hålls på en rimligare nivå och att den inte äts upp av exempelvis kostnadsökningar. Den har också principiella grunder i det att det just är en kompensation för en inskränkt rätt och att det inte därför är logiskt att staten ensidigt bestämmer den rimliga ersättningsnivån. Utan rådande inskränkning skulle en förhandling uppstå automatiskt. Det är alltså inte ett kulturanslag vilket som helst.

15/2 2009

C-STEFAN AHLENIUS
KONSTNÄR OCH ORDFÖRANDE I BUS

Kulturutredningen, IV och förhandlingsrätt

Riksdagen har beslutat ge regeringen i uppdrag att lämna förslag till hur en förhandlingsrätt gällande IV-ersättningens storlek skulle vara utformad, inte om en sådan ska införas utan hur den ska utformas. Regeringen har skickat uppdraget vidare till kulturutredningen. Utredningen presenterades den 12 februari utan att behandla förhandlingsrätten.

PRINCIPIELLA SKÅL FÖR FÖRHANDLINGSRÅTT

Individuell visningsersättning, IV, är en ekonomisk kompensation som utbetalas eftersom man inskränkt konstnärens upphovsrätt. Om inskränkningen avskaffades skulle förhandlingsrätten uppstå automatiskt eftersom var och en som offentligt visar konstverk som överlåtit (sålts) skulle vara tvungen att fråga konstnären (eller dennes ombud, till exempel BUS) om tillstånd till sådan visning.

Det är inte motiv nog för att staten ensidigt bestämmer den rimliga kompensationens storlek. En kompensation av det här slaget har tillkommit av förenklingskål och inte för att ge rabatt på kostnaden för att använda konstverken. Det är skevt när staten tar ifrån konstnären rätten att förhandla om värdet på en användning av konst och sedan använder konsten till den kostnad man själv ser som skålig. Det finns som bekant olika syn på hur stor ersättning skall vara.

I ett demokratiskt samhälle är det normalt att ekonomiska ersättningar förhandlas mellan parterna. Det är vanligen argumenten som till slut avgör resultatet av förhandlingen och inte ett ensidigt partsintresse.

Det kan uppfattas som ett omyndigförklarande av konstnärorganisationerna, som om att staten inte anser att de klarar av att förhandla ersättningar för sina medlemmar. Det är tydligt att i vart fall riksdagen har en annan syn på detta och anser det vara hög tid att tillerkänna konstnärerna förhandlingsrätt.

PRÅKTISKA SKÅL FÖR FÖRHANDLINGSRÅTT

Författarna har förhandlingsrätt kring sin liknande ersättning, den så kallade bibliotekersättningen. Det har medfört att bibliotekersättningen har kunnat hållas på en rimligare nivå än vad som varit fallit utan förhandlingsrätten. Det är en viktig praktisk erfarenhet. Eftersom förhandlingsrätten spelar en positiv roll är det angelåget att även bildkonstnärerna får denna rättighet eftersom det är en ersättning och inte ett kulturpolitiskt bidrag.

Konstnärernas fackliga organisationer har erfarenhet av förhandlingar och kan ta ansvar för att en förhandlingsordning fungerar i praktiken. Man förhandlar kring avtal om utställningsersättningen, anställnings- och uppdragsavtal, hyresavtal för ateljéer och vid andra situationer där konstnärernas ekonomiska och ideella intressen avtalas.

Vi hade förväntat oss att kulturutredningen skulle klarlagt de frågeställningar som bör besvaras. Till exempel vad förhandlingens kåna skall vara. Det bästa vore att bestämma över storleken på ersättningen per IV-poång eftersom det bestämmer ersättningens storlek till var och en. Anslaget storlek är kanske mindre lämpligt eftersom det inte är transparent, man vet inte utfallet för individen. Vidare måste man bestämma vem som skall vara ombud för konstnärerna. Precis som i fallet med bibliotekersättningen verkar det lämpligast att konstnärernas fackliga organisationer tar den rollen. Slutligen måste en förhandlingsordning fastställa vad som händer om förhandlingen strandar, till exempel att part kan gå vidare med begåran om medling eller något liknande.

Eftersom kulturutredningen inte behandlat frågan återfaller utredningen på Kulturdepartementet som nu måste bereda ärendet. Vi återkommer med rapporter.

MATS LINDBERG

15/2 2009

IR UTVECKLAS

Individuell reprografiersättning, IR, har hittills fördelats för böcker eftersom det varit böcker som huvudsakligen kopierats i undervisningsväsendet. IR har varit en framgång och medfört att de upphovsmän vars verk har kunnat bli kopierade också fått ersättning för detta.

Dessa goda erfarenheter förs nu vidare. Från och med i år kommer IR även att omfatta

bilder i tidningar och tidskrifter. Det är en viktig förbåttring för de upphovsmän som ofta har verk återgivna i tidningar eller tidskrifter. Det breddar ersättningen till att täcka allt fler upphovsmän och den får därmed ökad relevans.

Mer om detta kommer senare i vår.

MATS LINDBERG

VÅLKOMMEN TILL DIN KONST PÅ BUS ÅRSSTÅMMA BUS WEBBPLATS?

Årsstämman hålls i Stockholm den 29 maj klockan 13.30. I början av maj får alla medlemmar en skriftlig inbjudan med alla förslag som årsstämman har att ta ställning till.

Är du medlem i BUS och intresserad av att få något av dina verk återgivet på BUS webbplats? Mejla i så fall din bild till bus@bus.se så finns chansen att just ditt verk återges. Bilden ska vara i jpg-format och helst inte större än 1 MB.

Kommunerna och BUS

Det stora genombrottet för tonsättarna kom med radion. Då spreds musiken till allt fler och man lyckades få betalt för musiken i radion. Kan internet få en liknande effekt för bildkonsten? Utan tvekan leder internetåtergivning till att antalet med möjlighet att ta del av ens verk ökar kraftigt.

De som främst kommer ifråga för internetåtergivning av konsten är de med stora konstsamlingar. Här tillhör kommunerna de verkligt stora samlarna, sammanlagt finns det uppskattningsvis mellan 200 000 – 300 000 konstverk av nu verksamma konstnärer i kommunernas och landstingens ägo.

Kommunerna har intresse av att visa verken på internet, det kan ske till låg kostnad

och det ger kommunens invånare tillgång till en bred kulturskatt samtidigt som det kan underlätta administrationen av samlingen. Man får en samlad bild över vad man äger, något som oftast saknas idag och som i många fall lett till att stora värden förlorats.

BUS har strukturer färdiga för de kommuner och landsting som vill lägga ut sin konst på internet eller intranät i form av avtal, tariffer och redovisningsmallar. Ersättningarna är modesta och utgör inget hinder för kommunerna även om de ibland måste finna finansiering. Avtalen är enkla att förstå och redovisningen sker genom BUS hemsida. Ersättningen går till konstnärer vars verk visas på hemsidan. Det är oftast konstnärer som är verksamma

i regionen vilket förstärker den kulturpolitiska nyttan i kommunen.

Det är viktigt att BUS har med sig medlemmarna i arbetet med att teckna avtal med kommunen. Det är onödigt att avsäga sig sin upphovsrätt eller att gå in i en Creative Commons-licens eller liknande, det leder bara till att man inte får ersättning. En ersättning andra får.

Tonsättarna fick ersättning genom att hålla ihop och inte genom att se sina konstverk och upphovsrätten som värdelös. Hänvisa alltid till medlemskapet i BUS och att kommunen får prata med BUS om upphovsrätten.

MATS LINDBERG

Diskussioner om stöd för kollektivt arbete

Inom styrelserna för BUS, KRO, KIF och SK diskuteras nu hur fördelningen av ersättningar ska göras som [inte](#) kan fördelas individuellt. Bakgrunden är dels en ändring i lagen om följerrätt (som möjliggör att medel där upphovsmannen inte kan hittas ska omfördelas till kollektiva stödmedel) och dels i kraven på att förändra den tidigare individuella

formen kallad BUF. Organisationerna har haft en gemensam arbetsgrupp som lagt fram ett diskussionsunderlag för att stimulera debatten. Ett förslag ska föreläggas BUS årsstämma den 29 maj och det kommer att skickas ut till alla medlemmar i början av maj.

De viktiga frågorna att ta ställning till är vad ett kollektivt stöd är, vilka syften det ska fylla

och hur det ska beslutas kring tilldelningen av medel. Frågor om redovisning och uppföljning är också av betydelse.

MATS LINDBERG

BUS internationella arbete, del 1

I en serie artiklar ska BUS omfattande internationella arbete behandlas. BUS styrelse diskuterar varje år BUS internationella policy och anger där ramar och prioriteringar. BUS är medlem av och engagerat i CISAC och IFRRO, två världsorganisationer samt EVA och OLA som är verksamma på europeisk nivå. Dessutom finns ett nordiskt samarbete mellan BUS-organisationerna i Norden och också mellan samtliga bildorganisationer i Norden. Vad är vad, varför är BUS aktiv där och vad är resultatet är de frågor som BUS styrelse försöker besvara och det är det vi skall ta upp.

VARFÖR INTERNATIONALIST?

BUS baserar sitt arbete på upphovsrättslagen. En lag som i hög grad är beroende av internationella konventioner (internationellt bindande avtal mellan de länder som undertecknat konventionen) och andra internationella regleringar, till exempel EU-direktiv. Den viktigaste av dessa är Bernkonventionen om upphovsrätt, en över 100 år gammal konvention som täcker nästan alla världens stater. Bernkonventionen anger en lägsta nivå på det upphovsrättsliga skydd som ett konventionsland måste ge i sin lagstiftning och den anger också att lagen ska tillämpas på upphovsmän från alla konventionsländer. Det innebär konkret att om ett konstverk av en konstnär från Australien återges i en svensk bok så har konstnären samma legala rätt, enligt svensk lag, till ersättning som om hon varit svensk. För att praktiskt förverkliga denna internationalistiska konstruktion har BUS och liknande organisationer byggt upp ett nätverk av avtal där var och en representerar varandras medlemmar på samma sätt som vi representerar våra egna medlemmar. På det sättet ges Bernkonventionens tanke ett praktiskt innehåll. Det innebär för BUS 6 700 medlemmar att de har ett praktiskt skydd i cirka 40 stater runt om i världen. Samtidigt företräder BUS drygt 50 000 utländska konstnärer i Sverige.

BUS är internationalistiskt för att påverka utvecklingen av det internationella regelverket eftersom detta påverkar BUS och för att bevara att våra medlemmars rättigheter är hanterade på ett acceptabelt sätt i andra länder. Vi försöker utveckla gemensamma praktiska regler för att effektivisera och förbättra de system som finns för inkassering och fördelning av ersättningar. Digitaliseringen skapar nya möjligheter till användanden av konstverk och vi ser att de situationer där en mängd verk nyttjas samtidigt ökar kraftigt till exempel genom sökmotorer som Google. Det skapar ökade krav på att få till stånd praktiska metoder som är internationellt rättvisa. Internet är en gränslös företeelse.

Eftersom BUS företräder mer än 50 000 konstnärer från cirka 40

olika länder är det även viktigt att vi deltar i den internationella diskussionen för att visa hur vi arbetar och sköter vår representation.

TRE NIVÅER

Våra aktiviteter sker på tre internationella nivåer; Norden, Europa samt världsnivån. Norden utgör basen eftersom vi har stora kulturella och juridiska likheter. Vi lär av varandras misstag och framgångar, vi diskuterar metoder, juridiska och kulturella problem samt hur vi ska agera på den internationella arenan. I Norden har vi ett utvecklat samarbete mellan de konstnärsfackliga organisationerna och BUS-organisationerna, det sker genom årliga nordiska upphovsrättsseminarier. Dessa har de senaste åren särskilt diskuterat frågor kring den försvagning som skett och sker av upphovsmannens avtal i avtal med olika nyttjare. Vi kan se det i avtal med gallerier, avtal om beställningar och uppdragsavtal. Ofta försöker man ta ifrån konstnären dennes upphovsrätt till verket. Det är en internationell företeelse som måste mötas både internationellt och nationellt. Det är viktigt att upphovsmännen är samlade i det arbetet. Medieindustrin som är en stor nyttjargrupp blir allt mer internationell.

European Visual Artists (EVA) är vår Europeiska lobbyorganisation främst ämnad för att påverka EU:s policy mot bildkonstnärernas upphovsrätt. I förgrunden står frågorna kring följerrätten och andra frågor som direkt rör bildkonsten. Arbetet sker i hög grad i samverkan med andra liknande organisationer som företräder andra upphovsmannagrupper. Inom EU är ofta konsument- och industriintresset starkt företrätt.

Organisationen OnLineArt (OLA) är en organisation där rättigheterna till on-line-licensiering regleras. Eftersom internet är utan nationsgränser måste en reglering ske av var licensiering skall ske och till vilka villkor. Annars är risken stor att licensieringen sker där det är billigast vilket skulle skada upphovsmännens intressen. Genom OLA har de flesta europeiska BUS-organisationerna kommit överens om hur licensieringen skall ske, till vilka tariffer och hur det skall rapporteras. Resultatet är att licensiering kan ske i det land som licenstagaren väljer, därmed så bejakas internetns gränslösa natur samtidigt som varje upphovsmans rätt bevaras. OLA-samarbetet har växt fram genom diskussioner och problem som dykt upp i andra forum som till exempel CISAC. Mer om det framöver.

MATS LINDBERG

